

1

В Е Л И К О Н А Р О Д Н О СЪБРАНИЕ

СТО ПЕТДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО ЗАСЕДАНИЕ
София, понеделник, 17 юни 1991 г.
(Открито в 15 ч. и 15 м.)

Председателствували: зам.-председателят Иван Глушков

Секретар: Илиан Живков Илиев

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ (звъни): Имаме необходимия кворум, откривам днешното заседание на парламента.

Уважаеми колеги, раздаден ви е проектът за дневен ред:

1. Второ четене на проекта за Конституция на Република България.

2. Проект за решение, предложен от Комисията по радиото и телевизията.

Някакви предложения за промени или допълнения към дневния ред?

Има думата г-н Петър Стайков.

ПЕТЪР СТАЙКОВ: Уважаеми народни представители, няколко думи ще кажа във връзка с т. 2 от дневния ред - за решение във връзка със статута на телевизията и радиото. От името на парламентарната група на Съюза на демократичните сили моля тази точка да бъде свалена днес от дневния ред, за да уточним още някои моменти в комисията и утре или в други ден да я разгледаме.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли други предложения? Г-жа Клара Маринова има думата.

КЛАРА МАРИНОВА: Разбира се, че уважавам правото на колегите от парламентарната група на СДС да предложат точката в дневния ред за Българската телевизия и Българското радио да бъде отложена за утре или в други ден, но ние имаме предложение - каквито контакти и обсъждания в Комисията за телевизия и радио имаме да осъществим, това да стане в почивката. Точката да си Ст.Б/МД

остане в дневния ред и след като приключим дебатите по конституцията след нормалната почивка на пленарното заседание да обсъдим тази точка.

Така че предложението на парламентарната група на Българската социалистическа партия е точката да остане в дневния дневен ред.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би ще приемем едно компромисно решение - точката да остане в дневния ред. Ако през почивката представители на парламентарните групи успеят да се споразумеят във връзка с постановките в решението, въпреки че се разгледа след почивката - ако не, ще остане за утре.

Г-н Аврамов има думата.

ГЕОРГИ АВРАМОВ: Да приемем само първа точка от дневния ред, а след почивката ще кажем дали имаме готовност за т. 2 да бъде включена в дневния ред. Сега да приемем само т. 1.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Мисля, че няма пречка това предложение да се приеме.

Има думата Васил Николов.

ВАСИЛ НИКОЛОВ: Уважаеми г-н председателствуващ, предлагам да не отнемате правото на вот и дневният ред да се гласува така, както е предложен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз мисля, че можем да го гласуваме, но не трябва да правим криза от този проблем. Още повече, че и г-жа Маринова от името на парламентарната група на БСП се съгласи през почивката да обсъдят въпроса и ако документът бъде готов, тогава да се постави на обсъждане.

Предлагам да се спрем отново на компромисното решение, което предложих - да гласуваме двете точки. Ако през почивката представители на парламентарните групи не постигнат необходимия консенсус, ще оставим тази точка за утре или в други ден.

При това положение гласуваме дневния ред така, както е предложен. Моля ви, гласувайте, господа!

С 206 гласа за, 20 против и 4 въздържали се дневният ред се приема.

ДНЕВЕН РЕД:

1. Второ четене на проекта за Конституция на Република България.

2. Проект за решение, предложен от Комисията по радиото и телевизията.

Преминаваме към разглеждане на т. 1:

ВТОРО ЧЕТЕНЕ НА ПРОЕКТА ЗА КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ.

Има думата председателят на Конституционната комисия г-н Гиньо Ганев.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Второ четене на проекта за Конституция на Република България. Уточнявам, че до днешното заседание в голяма степен се изпълни намерението народните представители да предложат писмено предварително своите предложения по предстоящите за разглеждане текстове. Конституционната комисия тази сутрин заседава по тези предложения, ~~ж~~акам да подчертая с непосредственото участие на тези парламентаристи, които имаха свои допълнителни идеи. Във връзка с това ще добавя, че оттук нататък и днес, и утре, дискусията по проекта за нова Конституция ще бъде много по-улеен.

И така, чл. 36, ал. 1., Свободата на съвестта, на избора на вероизповедание, на религиозни или атеистични възгледи ~~и~~ ненакърнима. Държавата съдействува за създаване на търпимост и уважение в отношенията между вярващите от различните вероизповедания и между вярващи и невярващи.

Ал. 2. „Свободата на съвестта и на вероизповеданието може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве или морала и свободите на другите граждани.“

Господа, по този текст има няколко писмено направени предложения. Г-н Ахрянов предлага нова ал. 2 със следното съдържание: "Никой не може да бъде принуден против неговата съвест да изпълнява военна служба с оръжие. Подробностите за алтернативна военна служба се уреждат чрез закон." Г-н Красен Станчев предлага текст, близък по съдържание до международния пакт за гражданските и политическите права.

Ал. 1. Всяко лице има право на свобода на мисълта, съвестта и религията. Това право включва свободата да изповядва или да възприеме религия или убеждение по свой избор и свободата да изповядва своята религия или убеждение индивидуално или колективно, публично или частно чрез богослужения, ритуали, религиозни обреди и обучения."

Ал. 2. Свободата да се изповядват религията или убежденията подлежи само на такива ограничения, които са предвидени в закона и са необходими за защита на обществената сигурност, ред, здраве и морал или на основните права и свободи на другите

Г-н Бойко Димитров предлага ал. 2 да отпадне. Г-н Валентин Церовски дава следната редакция на ал. 1. "Свободата на съвестта, на избора на вероизповедание или на религиозни или на атеистични възгледи е ненакърнима, съдействува за създаване на търпимост и уважение в отношенията между вярващите от различните вероизповедания и между вярващи и невярващи." Ал. 2. "Свободата на съвестта и на вероизповеданията не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и свободите на другите граждани."

Народният представител г-н Методи Недялков дава нова редакция на текста: "Ал. 1. Всяко лице има право на свобода на мисълта, съвестта и религията. Това право включва свободата да изповядва или да възприеме религия или убеждение по свой избор и свободата да използува своята религия или убеждения индивидуално или колективно, публично или частно чрез богослужения, ритуали, религиозни обреди и обучения." Ал. 2. "Свободата да се изповядват религията и убежденията подлежи само на такива ограничения, предвидени от закона и необходими за защита на обществената сигурност, ред, здраве и морал или на основните права и свободи на другите"

Господа, виждате, че това е същото предложение, което преди малко прочетох от името на г-н Красен Станчев, защото източникът, от който е преписано, е един и същи.

Г-н Георги Николов има предложения по ал. 2 на чл. 36. Той иска да отпадне думата "народното", като текстът стане: "здравето, морала и свободите на другите граждани".

211.4

Конституционната комисия счита, че не би могло да се възприеме предложението на господин Ангел Ахрянов, тъй като проблемът, който той поставя за военна служба, следва да намери своето едно или друго решение в рамките на чл. 60. Там е неговото систематично място.

Комисията не предлага да бъде възприето становището на господин Красен Станчев, а това значи и на господин Методи Недялков, те буквально предлагат да се възпроизведе текстът от Международния пакт за граждански^и политически^и права. Предлаганата редакция на чл. 36, тази, която се предлага от комисията, не другата, съдържа елементите на един общ Международен пакт, но нашият текст като предложение е съобразен и с конкретните^и български условия. Не е необходимо и може би не е правилно буквально да се възпроизвеждат текстове от Международната харта за правата на човека, след като възприемаме идеята например на чл. 5, ал. 5, че международните договори са част от вътрешното право и те имат предимство при своето прилагане.

Не се предлага от комисията да се възприеме становището и на господин Бойко Димитров за отпадане на ал. 2. Тя има своето място и дава принципите, при които може да се ограничава свободата на съвестта и вероизповеданията.

Конституционната комисия счита, че и становището на господин Церовски, то впрочем не съдържа нови идеи, а нова редакция, не би трябвало да бъде сложено на гласуване поради текстуалния анализ, след който се смята, че първоначалното предложение стои по-добре и като смисъл, и като законодателен текст.

С други думи Конституционната комисия засега, повтарям винаги това, зависи от дискусията, предлага първоначалната редакция на чл. 36.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата, господин Красен Станчев.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Уважаеми господин председателю, уважаеми народни представители! Позволете ми да обясня защо не съм съгласен с аргументите на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България.

Първо, комисията предпочита в едни случаи да мери с един аршин, в други случаи - с друг аршин. В едни случаи основава^и за приемането на определени текстове в нашата Конституция,

според Конституцията за изработване на проект за Конституция на Република България или отделни нейни членове са да речем неконституционни текстове, да речем законови или подзаконови актове в страни с относително недемократични правни системи. В други случаи те се позовават на чл. 5, ал. 5 - примата на международното право над вътрешното и затова се отхвърля, да речем, предложение на народни представители. Ако се възприеме единият аршин, да речем примата на външното или международното право над вътрешното, то тогава нашата Конституция изобщо не би трябвало да има този вид, който има в момента. Нашата Конституция тогава би имала вида на Американската конституция, няколко абстрактни разпоредби на основния обществен договор, фиксиране на няколко основни права, фиксиране на няколко основни задължения на различните институции и разделението на властите. И съответно тази Конституция би била доста по-кратка.

Второ, при тази редакция, която съществува в момента и при положение, че вече сме минали чл. 13, вероизповеданията в България се оказват неравноправни. Мога да ви напомня, чл. 13, ал. 3, може би си спомняте дискусията тогава.

Трето, предлаганата от мен и от Методи Недялков редакция, от една страна премахва недостойнствата на чл. 13, от друга страна, изравнява вероизповеданията.

Освен това и това е четвърто, редакцията не е буквална. Не е буквально взета от ~~дакта~~. С няколко размествания и с различни подлози в двата члена се получава, че тези алинеи покриват обхвата и на Международния пакт за гражданските и ~~психически~~ права и Европейската харта. Така че, аз настоявам да остане тази редакция, която се предлага от мен и от господин Методи Недялков.

В противен случай, аз много бих искал комисията да обясни защо в едни случаи възприема един подход, а в други случаи - възприема друг подход.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Светослав Шиваров има думата.

СВЕТОСЛАВ ШИВАРОВ: Уважаеми господин председател, уважаеми дами и господа!

Аз подкрепям текста на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България и специално по ал. 2 във връзка с направеното възражение за отпадане на понятието "народно". Става дума за здравето. Ние трябва да се стремим

да бъдем прецизни в редакцията на текстовете, но трябва да се стремим и да пестим нашето време, тъй като то не е много. За втори път 7 се обясняват едни и същи неща. Аз искам само това да кажа и това ми са аргументите. В Международния пакт за граждански~~и~~ политически~~и~~ права чл. 12 и чл. 21 е упоменато изрично понятието "народно здраве". Така че няма нищо смущаващо и предлагам така да остане в текста.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Христо Христов има думата.

ХРИСТО ХРИСТОВ (БЗНС): Уважаеми колеги, чувствам се длъжен да се съглася с председателя на Комисията за^{шаблон} проект на Конституция на Република България по някои от основните въпроси. Преди всичко, изхождайки от състоянието на нашата национална сигурност, от числения състав на Българската народна армия, и проблемите, които стоят пред нея, като секретар на Комисията по национална сигурност съвсем не мога да приема становището на колегата Ахрянов. Обществото дава толкова свобода, колкото може на своите граждани. И в случая и при най-хуманистични подбуди, имайки предвид демографското състояние на България и сериозните проблеми, които стоят с рекрутрането на Българската народна армия, ние не можем да си позволим волността да лишим тази национална Българска армия от оня състав от бойци, от които тя има нужда.

На второ място. Също не споделям становището на колегата Бойко Димитров. Бих си позволил да му припомня, че преди десетина години Аядулах Хумайни, а не отдавна Садаам Хюсейн призоваваха своите бойци на така наречената свещена война. Религиозните чувства и религиозният фанатизъм и за световната цивилизация в края на XX век при определени обстоятелства могат да се превърнат в бич божий. Така че, проявявайки пълна толерантност към всички религиозни вярвания, ние също трябва да сложим преграда пред тях тогава, когато могат да попаднат в ръцете на фанатично настроени хора, които да поставят своите вярвания над националните интереси на България.

Ето защо аз приемам текста така, както е предложен от Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България. Имам само едно мое питане, което ще изразя на глас.

"Свободата на съвестта и мисълта" ли да остане или само "свободата на съвестта"?

Тези две страни на човешкото самосъзнание не бива да се отъждествяват по моя гледна точка и е правилно да говорим и за съвест, да говорим и за мисъл. Рационалният момент в процеса на човешката изява невинаги е тъждествен с неговите духовно психологически мотиви. Ето защо, ако издигаме свободата на мисълта като основна ценност в една демократична Конституция, нормално е според мене да споменем и двете понятия.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Бойко Димитров.

БОЙКО ДИМИТРОВ: Господин председателствуващ, госпожи и господа народни представители! Взимам думата първо да поясня мотивите, поради които бях направил писмено предложение за отпадането на втора алинея на чл. 36. Струваше ми се, че не е уместно именно тук тази забрана да фигурира, а по-скоро към този член, където говорим за злоупотреба с права. Дискусията, в която участвах в Комисията по изработване на проект за нова Конституция на Република България, както и дискусията досега ме убеди, че такава алинея трябва да има, но споделям и подкрепям предложенията за алинея 2 по-специално, чиято редакция да бъде текстуално по-близка до редакцията на международните пактове за граждански права и свободи. Тъй като съм взел думата, бих искал да подкрепя предложението да разширим алинея 1 и да включим понятието "защита на свободата на мисълта".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Йордан Кукуров.

ЙОРДАН КУКУРОВ: Всички, които се изказаха, виждам че имат ясен стремеж и желание колкото може повече да гарантират религиозната свобода и загриженост за целостта, единството и разбирателството в нацията. На мен ми се струва, обаче, не само сега, а още от началото, че текстът на чл. 36 в различните вариации има нещо претрупано и нещо неконституционно. Не мога да възприема за логично и то в текста на една Конституция да се говори за свобода на съвестта, за свобода на избора на вероизповеданието и на религиозни или атеистични възгледи и пр. В края на краищата, нека се освободим от времето, в което живеем, от този посттоталитарен момент. При друга обстановка би ли се написало това в Конституцията - "Свобода на атеистичните възгледи"? Като си избира човек свобода - да вярва, да не вярва, или къде да вярва - защо трябва да се сложат и думите "свобода на атеистичните възгледи"? Кой му пречи на човека да си е атеист и като има свобода на съвестта? Трябва ли това да се отрази в конституционен текст?

По-нататък, нещо повече - с черно е защриховано: "Държавата съдейства за създаване на търпимост и уважение в отношенията между вярващите от различни вероизповедни групи." В един закон мисля, че е смислено да се сложи, за да няма злоупотреба.

ДП/ЗТ

213.1

Става дума за обикновен закон, но в Конституцията трябва да знаете, че когато поколенията ще четат (а ние се блазним от тази мисъл - да прочетат, ако не с нашите имена, но въобще да четат) ще се чудят какво време е било, за да е трябало да се пише в Конституцията "да се защитят атеистичните възгледи".

Не го приемам. Още веднъж: "Държавата съдейства за създаване на търпимост и уважение в отношенията между вярващите от различни вероизповедания и между вярващи и невярващи." Бога ми, не мога да приема това за логично и трябва да знаете, че след време младите, които ще дочакат, ще има да се чудят, когато ги питат защо са писали в един конституционен текст това.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте господин Палакаркин.

ВАСИЛ ПАЛАКАРКИН: Господин председателствуващ, господи и господа народни представители! Не съм съгласен с трактовката, която даде господин Гиньо Ганев на ал. 2 - трябало да се прати към чл. 60. Той има забележима склонност всичко да се прати малко по-назад. В чл. 36 се третира въпроса за съвестта, а дали един човек приема да служи с оръжие в ръка или не - зависи от неговата религиозна съвест. Следователно, този въпрос трябва да бъде третиран в чл. 36 и да възприемем предложението на г-н Ахрянов. Известно е, че в България има религиозни направления, които не приемат оръжието като средство за разправа и следователно трябва да им се даде нужното. Защо трябва да създаваме работа на военните съдилища?

В чл. 60 се третира въпросът за воинския дълг. Там си е редно да се третира как да стане това.

И един апел към господин Гиньо Ганев - всичко въртим, всичко сучем, най-накрая да е така, както каже той. Благодаря му за особената настойчивост.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Друг народен представител? Не виждам. Господин Ганев, имате думата.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Нека ролята на докладчика, господин Палакаркин, от името на Комисията по изработване на проект за нова Конституция на Република България да се схваща именно като докладчик на комисията, а не като говорител на собствени мисли. Толкова и само.

Първо, не само по систематически съображения, но и по принципни, които изрази господин Христов тук, групата (сега се уточнявахме отново) поддържа въпроса за изпълнение на военна служба от лица, които са против носенето на оръжие, да бъде разискван наистина систематично при чл. 60, но и по същество едвали това би трябвало да се иска да бъде прието. Това е мнение. Ще се гласува по един или друг начин.

С други думи, тези аргументи на господин Палакаркин, на господин Ахрянов, не би трябвало да спрат гласуването по този текст сега.

Второ, сякаш би трябвало в първата алинея на чл. 36 да се прибави и "свобода на мисълта", така както двама-трима народни представители поискаха. Стеснявам се да повторя аргументите на господин Красен Станчев, който някак деликатно, но достатъчно открыто каза, че му се иска да се приеме друго тук, за да се премахнат недостойнствата, според него, на чл. 13. Само че чл. 13 беше до достойнство гласуван от това мнозинство. С други думи, една част от Народното събрание не споделя квалификацията...

КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): Те могат да се конкретизират с този член.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Да, може би, може би... Уточнението, което първоначално правя (след това предложението на господин Станчев отделно ще се сложи на гласуване, ако той настоява за това) е:

Първо, в първата алинея "Свободата на съвестта, свободата на мисълта и избора на вероизповедание на религиозни... и пр. е ненакърнима. Господин Кукуров, много Ви моля да имате предвид, че когато говорим за една пълна толерантност, нека да остане "между вярващи и невярващи". Така е. Това е факт. Има такива хора. Двама да бъдат в тази държава - трябва да имат равни права, щом говорим за Конституция.

По втората алинея се предлага конституционно уточнение с оглед и на по-добра редакция. Чета: "Свободата на съвестта и вероизповеданията не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала, или срещу правата и свободите на другите граждани." Не само "срещу свободите". Това е точно. Нека така да бъде.

Господин председателствуващ, това е първото предложение за гласуване, което правя от името на комисията, а ако господин Станчев настоява...

КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): Подозирам, че има голямо неразбиране по този въпрос.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Може би, елате да го обясним на парламента... (Оживление и протести от страна на народните представители)

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Десет члена имаме да приемем днес.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата, господин Станчев, за да уточним това неразбиране. (Протестите продължават) Моля за тишина и за малко повече уважение към колегите.

КРАСЕН СТАНЧЕВ: Вижте, ако някой не е чел въпросните текстове, на основата на които е разработено моето предложение и, доколкото разбрах, подкрепено от господин Недялков, искам да му кажа каква е разликата между текста, който предлага Комисията по изработване на проект за нова Конституция на Република България и този текст. Казвам с едно изречение: текстът, който аз предлагам, предвижда и свобода на практиката на вероизповеданието. Вероизповеданието, така както е записано само в текста на сега съществуващата редакция, може да бъде определена като практика на вероизповеданието само при някои религии - най-вече християнските и мюсюлманската, но има редица други религии, които нямат конкретизирана мистагогия и описание на ритуала.

В края на краищата, моля ви, поне малко помислете, когато гласувате! (Протести на голяма част от присъстващите)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Мисля, че тук излишно се драматизира тази разлика.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Искам да напомня: не искам да имам адвокатска роля по отношение на общата линия на мислене тук. Да припомним това, което гласувахме - чл. 13, ал. 2: "Вероизповеданията са свободни." Второто изречение: "Тяхната дейност и изпълнението на обрядите им..." (тоест - в практиката) просто не могат да противоречат само на законите и добrite нрави, но никой закон не е възпрепятствал употребата на други вероизповедания и на тяхната практика.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: И практиката...

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Разбира се, за това се казва "действността и изпълнението на обрядите им". Мисля, че такъв риск няма, според мен, но нека народното представителство да се произнесе.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Воденичаров иска думата. Може би след това ще трябва да прочетем отново двете алинеи и да ги гласуваме.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Аз съм напълно съгласен с думите на господин Христов, и с председателя на Конституционната комисия. Текстовете не са идентични на текстовете на Международната харта, но не противоречат на тях. Втората алинея според мен е наложителна. Правата не могат да бъдат неограничени, защото се отива към опасна ситуация, при която започва нарушаване правата на други граждани или пък се застрашават национални интереси. За да не се стига до анархия винаги, и това ще проследите и в други текстове, след първата алинея се налага за баланс между правата и ограниченията - ал. 2. Следващият член ще бъде потвърждение на тези думи.

Аз лично не приемам религия, в която се отъждествява политика и религия като исламски фундаментализъм, а в същото време не мога да приема и религия, каквато е да кажем джайнистката религия в Индия, при която практикуващите ходят чисто голи, и внимават да не стъпчат някоя мравка. Това пък противоречи на нашите разбирания за народно здраве и морал. Така че ал. 2 е наложително също да се гласува.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Ганев, може би да прочетете още веднъж ал. 1.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Чета първоначалното предложение за гласуване. Ал. 1 на чл. 36 "Свободата на съвестта, свободата на мисълта и на избора на вероизповедание, и на религиозни или атеистични възгледи е ненакърнима. Държавата съдействува за създаване на търпимост и уважение в отношенията между вярващите от различните вероизповедания и между вярващи и невярващи". Нека тази алинея да се гласува най-напред.

ПРЕСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля, народните представители да гласуват текста, който току-що прочете господин Ганев. Гласувайте, господа.

Гласували 240, от тях 226 за, 11 против, 3 въздържали се - текстът на ал.1 на чл. 36 се приема.

Господин Ганев, може би ще трябва да гласуваме и предложението на господин Красен Станчев?

НЧ/НП

214.1

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Не! Ако това получава едно мнозинство.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Това получава голямо мнозинство, но виждам, че господин Станчев не е доволен. Аз не виждам защо трябва да гласуваме втория вариант.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Не, не е възможно.

КРАСЕН СТАНЧЕВ (от място): Не става дума дали аз съм доволен или не. Има процедура, която трябва да се спазва.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Ал. 2, господин Ганев.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 2 "Свободата на съвестта и вероизповеданията не може да бъде насочена срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала, или срещу правата и свободите на другите граждани."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме този текст, господа, гласувайте!

Гласували 250. От тях 232 за, 13 против, 5 въздържали се - текстът на ал.2, чл. 36 се приема.

Чл. 37.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Преди това, господин председател, уточнявам - господин Палакаркин, господин Ахрянов и всички други, които поддържат идеята, ~~изложена~~ от господин Ахрянов, че тя няма да бъде забравена. Ние сега не я гласуваме, защото когато ще се разисква чл. 60, комисията ще направи своето предложение. На нейното ~~заседание~~ ще се защитава тази идея. Тя просто принадлежи там. Благодаря ви за разбирането. Не се пренебрегва.

Чл. 37 "Никой не е длъжен да дава сведения за свои или чужди убеждения, нито да бъде принуждаван, преследван или ограничаван в правата си заради тях."

По този текст има само едно предложение на господин Шиков. Той предлага вместо думата "никой не е длъжен", да се каже "никой не може да бъде задължен". Аз мисля, че чисто юридически, нито смислово текстът се променя от това. Това е въпрос на конституционен израз.

Господин председател, ако няма други предложения по този текст, той би могъл да бъде гласуван веднага.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Не виждам никакви предложения, не виждам желаещи да вземат отношение по този текст.

214.2

да, заповядайте господин Петров.

Народният представител Валери Петров има думата.

ВАЛЕРИ ПЕТРОВ: Вижте, нещо трябва да се поправи. Защото, вижте как стои така фразата тук "Никой не е длъжен" - значи генералното нещо е, че не е длъжен да дава сведения за свои или чужди убеждения, нито да бъде принуждаван, излиза, ако съкратим нещата, че "никой не е длъжен да бъде принуждаван". Или още отгоре "никой не може да бъде задължен, нито да бъде принуждаван". Нали?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би е по-добре "Никой не може да бъде задължен".

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, ние поехме един общ ангажимент тук да не мислим толкова за препинателните знаци, когато те нямат същностно значение. Затова един ден господин Валери Петров ще владее този микрофон и ще ни предлага много нюансириани редакции.

Да гласуваме текста.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Последно текста променяме ли, господин Ганев?

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Чл. 37 "Никой не може да бъде задължен да дава сведения за свои или чужди убеждения, нито може да бъде принуждаван, преследван или ограничаван в правата си заради тях."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме този текст, господа. Гласувайте!

Гласували 247, от тях 244 за, 3 против, нито един въздържал се - текстът на чл.37 се приема.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Чл. 38 има в първоначалния си вид две алинеи:

"Ал. 1 . Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово писмено или устно, звук или изображение.

Ал. 2. Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другого и на добрыте нрави, както и за насилисто изменение на конституционно установения ред, извършване на престъпления, разпалване на расова, етническа, национална и религиозна вражда или към насилие на личността."

Във връзка с този текст има няколко писмено постъпили предложения:

На господин Церовски - "това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другого, както и за насилисто изменение на конституционно установения ред, както и за извършване на престъпления." "Добрите нрави" иска да отпаднат. И целият текст до края е същият.

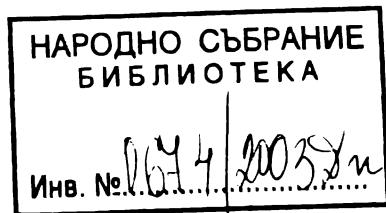
На господин Бойко Димитров. Той иска след думата "насилие" да се сложи точка (на ал. 2). "... или към насилие", тоест без "личността".

Господин Ахрянов - да се добави към изброяването на враждите и "класова вражда".

Госпожа Вълкана Тодорова - при първата алинея да се каже: "... освен в случаите, забранени от закона". Тогава нуждата от втората алинея би отпаднала според нея и би добила следния вид: "Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, звук или изображение, освен в случаите, забранени от закона." Тя предлага очевидно да няма изброяването, а това да се транспортира като материя, която да се уреди от закона.

Това са, господин председател, становищата. Засега предложението на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България е да се запази първоначалната редакция, но нека да видим дебатите до какво ще ни доведат.

СД/ЗТ
215.1

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли народни представители, които желаят да допълнят нещо или да защитят своите предложения? Господин Захариев, заповядайте.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Дами и господа, аз предлагам да се ограничим само в ал. 1, без тези изброявания, защото тогава трябва да изброим още много неща. Достатъчно е само "да се предвиди в случаите, предвидени от закона". При всички случаи за самите институции, които ще ни служат като конституционно средство и съоръжения, те също така ще бъдат узаконявани с някакъв ред и правила. Така че законът ще действува с тези подробности, които ние показваме в ал. 2.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Павлов има думата.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Уважаеми господин председател, дами и господа! Нещо, което ме впечатли в едно от допълненията, при това произтичащо от моя лагер. Класовата борба като понятие се роди в тъй наречения съюз за прогрес, исторически ако трябва да ви го напомня, и след съюза за прогрес над Европа пълзна един призрак. Аз не искам този призрак да тегне над България и сега.

Считам, че ако говорим за класова борба, това значи изгоненият през главната врата комунизъм да влезе през задната. Считам, че такава редакция е недопустима и тя противоречи преди всичко на каквото и да било идея за демокрация. Всяка форма на борба, която противоречи на интересите на личността, на сбор от личности, която някои хора наричат класова, може да бъде дефинирана по още много начини. Но това е мислене, което считам, че е време вече да забравим.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте, господин Палакаркин.

ВАСИЛ ПАЛАКАРКИН: Господин председателю, госпожи и господа народни представители! Неприятно ми е да се връщам към последните 45 години, когато нашата държава бе ръководена и се ръководеше, особено в началния период, от проблемите на класовата борба. Тя, класовата борба не знам кой съюз я е направил, но датира още от първите творения на оня, който създаде учението за класовата структура на държавата и че е инструмент за насилие.

ЧАВДАР КЮРАНОВ (от място): Например след Симон.

ВАСИЛ ПАЛАКАРКИН: Има, да. И трудовата теория е преди него. Много хора са се изказали по този въпрос. Но аз считам, че класовата борба породи диктатурата на пролетариата. А когато ни се изясняваше навремето диктатурата на пролетариата, ни се казваше, че нейният размер зависи от това доколко ония, срещу които е насочена, се съпротивляват.

Аз считам, че в ал. 2 трябва да бъдат записани всички ония забрани, които са дадени тук. Защото както религиозната, така и националната, така и другите вражди имат дълбоки корени и трябва да се махнат един път завинаги. Моето лично убеждение е, че трябва да се включи, да го има, за да се знае. Това е основен закон и този закон, както аз няколко пъти повтарям, ще третира един междуинен период от възстановяването на петата българска държава.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте, господин Иванов.

ГЕОРГИ ИВАНОВ (40.едномандатен избирателен район – Шумен): Аз искам да възразя на Палакаркин за класовата вражда. Дали искаме или дали не искаме, дали аз искам, дали предлагящият иска да съществува класова вражда не зависи от нас. Той сега иска да каже, че "класа" и "класова борба" – това е измислено на социалистите, на комунистите, на идеолозите на социализма. Много преди това класата и класовата борба е била въведена от други идеолози, тя е използвана. Но ние не сме въвели за първи път класата и класовата борба. Тя като понятие съществува много преди това, както тук някой възрази.

Смятам, че колкото и да искаме да няма класова вражда, но все пак ще има такава. Страната борба е също форма на вражда, на класова борба в такъв смисъл.

БОЙКО КОСТОВ (от място): Не се увличай!

ГЕОРГИ ИВАНОВ: Аз не се увличам, само искам да кажа, че борбата срещу новата класа, както написа Милован Джилас или Михаил Возленски, "номенклатурата – това е също борба, това е също вражда".

Така че колкото и да искаме да няма класова вражда, тя ще остане. И аз смятам, че не бива да визирате това нещо тук, в Конституцията, не защото е социалистическо или нещо друго,

а защото е така, защото става независимо от това.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Янаки Стоилов има думата.

ЯНАКИ СТОИЛОВ: Аз ви предлагам да запазим текста в сегашната му редакция. Споровете са главно два - за необходимостта от втора алинея и дали пък нещо друго трябва да бъде прибавено като ограничение на свободата на мнения във втора алинея.

Тези, които прекалено много се оповават на закона, по-скоро ни въвеждат във възможни рискове. Ние трябва да се опитаме в Конституция ясно да сложим пределите, в които държавата чрез своето законодателство трябва да се движи по отношение на правата на личността. И ако ние постоянно се позоваваме на един бъдещ закон, то тогава се поставя проблемът каква е гаранционната роля на Конституцията.

Господа, запомнете, че законодателят също може да работи не само за правата, но и срещу правата. И от тази гледна точка е по-добре ние да предвидим ясно границите на тези права като гаранция за свободата на човешката личност.

Що се отнася до искането да се включи терминът "класова вражда". Исторически партиите в значителна степен наистина възникват на класова основа. Но заедно с това, с развитието на историята партиите все по-малко престават да отразяват огледално социалната структура на обществото. И всъщност аз не желая ние да записваме идеологически понятия в Конституцията, които са предмет само на част от различните доктрини, тъй като според други автори обществото се дели на групи, има стратификация, но те отричат еднозначната идея за класовата диференциация. Това е просто една от възможните гледни точки на обществото. И точно тези, които се борят срещу класовата вражда, без да искат възраждат една класова идеология в Конституцията. Точно поради това нещо Конституцията трябва да бъде универсален акт на обществото, а не пренасяне на една или на друга идеологическа доктрина. Разбирате ли? Борейки се срещу определени понятия, понякога мнозина не чувстват колко са болни от марксизъм, само че в него-вото частично разбиране. Ние нямаме нужда от вкаране на една или на друга идеология в Конституцията. (Единични ръкопляскания.)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Обретенов.

ПЕТЬР ОБРЕТЕНОВ: Аз поисках думата като реплика по повод изказването на господин Иванов, но се замислих върху това, което каза колегата Стоилов. Въпросът е за това дали да включим понятието "класова вражда". Аргументацията на господин Иванов беше, че това явление съществува в обществото, независимо от това дали ние желаем или не желаем, но в обществото и специално в конкретното българско общество, съществува и етническа вражда.

РЕПЛИКА ОТ МЯСТО: Всичко има.

ПЕТЬР ОБРЕТЕНОВ: Това са явления, които ние не трябва да толерираме. Доколко теоретично би могло да има класово разделение в нашето общество и доколко това е едно хипотетично разделение, е отделен въпрос, но ние като правим тази Конституция, трябва да изхождаме от факта, че излизаме от едно общество, в което беше прокламирана класовата борба. Това е другото име на класовата вражда и много лоши, много отрицателни последици бяха резултат именно на такава идеология и насаждане изкуствено в нашето българско общество на класовата борба и класовата вражда. И като правим тази Конституция, ние непременно както е в други текстове, ще трябва да отречем това, което е било досега.⁷ Повтарям, в тази Конституция има на много места отричане на съществуващото общество. Да не ви напомням, още в основните начала съществува такъв текст "никоя част от народа, политическа партия и т.н." В други конституции не съществува такова положение, че политическа партия може да представлява целия народен суверенитет, но в нас това се налага. И на същите основания, според мен, въпреки противоречията с колегите и то специално с колегата Николай Павлов, което имам аз по този пункт и добрата аргументация, която даде Янаки Стоилов, аз смятам, че ние трябва да отречем това явление "класовата борба" и в настоящата Конституция. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Христо Христов, след това Филип Боков.

ХРИСТО ХРИСТОВ: Уважаеми колеги, струва ми се, че в ал. 2 на чл. 38 има едно логическо предизвикателство. Това право не може да се използва за извършване на престъпления. А нима с аргумент на обратното основание, господин Ганев, има никакво право, което може да се използва за извършване на престъпление?

И понеже в този текст, а и в два члена след това се оперира с понятието "доброто име", струва ми се, че много по-конституционно би било, ако говорим за "гражданско достойнство". Това понятие е много по-обемно, много по-съзапочено с издигането на този граждански мотив, който трябва да бъде вплетен в духа на нашата Конституция. Величието на Френската конституция е в това, че издига гражданското начало и го утвърждава, включително и с понятие от този род.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Филип Боков има думата.

ФИЛИП БОКОВ: Благодаря, господин председател, аз също искам да опонирам на предложението, които се свеждат до включването на текст, свързан с класовата борба или класовата вражда в този член. Страхувам се, че ако включим един такъв текст, след това ще трябва някой да забранява Хегел, да речем произведенията, или Маркс, или някои други философии, които са третирани тази проблематика и които могат да бъдат тълкувани като философи и учени, които проповядват класова вражда. Така че, предлагам да не идеологизираме дискусията. Съгласен съм с Янаки Стоилов да оставим текста така, както той е предложен от Комисията по изработване на проект за Конституция. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря Ви, не виждам други желаещи, а да, заповядайте.

САБРИ ХЮСЕИН: Господин председателствуващ, дами и господа народни представители,¹⁹ винаги съм смятал, че конституционните текстове следва да бъдат препращащи, т.е. към други закони. Имам предвид обстоятелството, че ал. 2 е много претрупана и оттам ще ни създаде много проблеми в практиката. Много неща сме включили, всъщност тези явления, свързани с ал. 2 съществуват все още в страната. Кой от вас ще може да гарантира кое слово проповядва етническа вражда и кое не? Вие знаете вестниците пишат каквото си искат, чрез печата научаваме много неща, които не отговарят на истината. И затова, според мен, разбира се, за да дойда тук на трибуната, аз се съобразих и с международните документи. Там не са изброени толкова случаи на ограничения. А ние винаги сме факири на това да ограничаваме мисълта на человека.

Аз мога да бъда критичен спрямо даден текст от Конституцията, но това не значи, че аз искам да наруша установения конституционен ред. Смяtam, че тези неща трябва да бъдат уредени

със закон, а не Конституцията да иззема функцията на закона. Конституцията е закон на законите.

И смятам, че ал. 2 следва да отпадне или да включи следните обстоятелства: зачитане на правата или на доброто име на другите и защита на обществената сигурност, здраве и морал. В противен случай, ще видите, че на практика много хора задето сме иззели законови функции и законови форми и сме издигнали в конституционни принципи, може да се окажат зад решетките.

И затова много ви моля да помислите върху това дали следва ал. 2 да третира толкова много неща, явления от живота, които не пасват на това, което се иска от вас да гласувате за ал. 2. Благодаря ви за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Никодим Попов иска думата.

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ НИКОДИМ ПОПОВ: Господа народни представители! Моите уважения към господин Кюранов и господин Янаки Стоилов, които са доста знаещи, обаче щом като ние в ал. 2 приемаме тези идеологически понятия - разпалване на расова, етническа, национална и религиозна вражда - това са идеологически понятия, които съществуват и са били осъществени в историята от векове. А класовата вражда е осъществена, реализирана по идеологията на Маркс, Ленин, Сталин, Георги Димитров. И поради тази класова вражда целият български народ в продължение на 45 години беше тероризиран и най-много селяните, които бяха обявени за кулаци. Ето класовата вражда. Зато като съществуват тези изброени идеологически понятия, моля да бъде включена и класова вражда или ал. 2 да бъде отменена. Да, прави сте, господин Кюранов, че понятието е първоначално на Сен Симон, но кой знае, че Сен Симон е казал това понятие и го е представил във философията, в политиката? Ние знаем Маркс, Ленин, Сталин, Георги Димитров и те го реализираха и в нашата политическа действителност. (Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Ганев, може би трябва да пристъпим вече към гласуване на тези членове. Може би първоначално ал. 1 в съкратения вариант и след това в по-разширения вариант, който, ако се гласува, ще изключи ал. 2.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Разбирането на комисията, нека сега да бъдем много внимателни, е, не само по този текст, а изобщо, че препаращането към закон, без никакво лимитиране и без никакво конституционно указание е много по-рисковано. Това значи, че един закон утре под формата на изключение може да направи един много дълъг каталог от забрани и ограничения.

Така че на тези текстове, при които Конституцията казва - приема се това, с изключение на другото, което е предвидено в закон, но определя няколко категории, то значи, че те задължително трябва да се имат предвид от закон.

И аз много моля, и нашият колега народният представител господин Сабри Хусейн да има предвид това, никога конституционните текстове не са само препращащи текстове. Не би трябвало така да бъде. Това^{вс} общо.

В този смисъл струва ми се, не виждам тук госпожа Тодорова, не е целесъобразно да се приеме един текст само на ал. 1, в който да се каже, че всеки има право да изразява мнение и да го разпространява, с изключение на случаите, указанi в закон. Ами това е най-страшното нещо. Десетилетия у нас се законодателствуваше така. Член 1 - всеки има право на това, ал. 2 на този член 1 или член 2, с изключение на - и се изброяваше всичко, което изчерпваше съдържанието на правото. Нека от това да не се смущаваме.

Така че, ал. 1 ще се предложи след малко за гласуване в първия вид.

Сега да видим ал. 2. Аз също мисля, че господин Церовски е прав. Това "и на добрите нрави" много разширява територията, върху която не може да се разпространява нищо. Това вече прилича на някаква цензура.

Другото, че правото да изразяваш мнение и т.н., не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другого, е нещо по-реално...

"Добрите нрави" тук да падне. Отнася се до общи морални категории.

Прав е господин Христов, че това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другого или за извършване на престъпление - е един най-малко тромав израз. Затова се предлага да се каже, че не може да се използва

за призоваване към извършване на престъпление", това е вече вашата идея. Така и трябва да бъде.

Мисля, че и господин Бойко Димитров би трявало да се съгласи "или към насилие..." нека "над личността" да бъде. То е свързано с правата на другого. "Към личността" това е просто едно персонафицирано отношение към правата на другия човек. Тук ще видите, че е добре, защото колкото се отнася до насилие и пр., то се съдържа в това, че не можеш да проповядваш по този начин насилиствена промяна на конституционния ред, насилиствена. Иначе по всякакъв парламентарен конституционен законен път имаш право да правиш това. Една предизборна кампания е достатъчна гаранция за това широко право.

Аз смяtam обаче, че след като прочета тази втора алинея така, както сега ще се предложи, ще трябва господин председателствуващ, поради аргументите, които се изложиха тук, прибавянето на характеристиката "и класова вражда" трябва да се гласува отделно.

Предлагам ал. 1. - „²Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, звук или изображение.“

Да гласуваме сега тази алинея най-напред. Тя не е дискусационна.

И второ, когото стигнем до втора алинея, там ще направя този нюанс.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Димитров има думата.

БОЙКО ДИМИТРОВ: Позволих си да поискам думата преди да навлезем в процедура на гласуване, за да направя едно допълнително предложение към ал. 2. Там, където се говори за "вражда", да не се изброява каква вражда, т.е. подстрекателството към вражда" да бъде ... (Гласове от залата: Разпалването). И разпалване или подстрекателство, в момента не гледам текста...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Разпалване на вражда.

БОЙКО ДИМИТРОВ: Тоест, тъй като може да намерим идейна вражда, съсловна вражда и всякаква друга вражда, т.е. изчерпващо не може да дефинираме враждите. (Гласове от БЗНС: „Всякаква друга вражда“)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Каквата и да е? -

Да.

Сега гласуваме ал. 1 на чл. 38: "Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово - писмено или устно, звук или изображение."

Гласувайте, господа! 246 гласували, 240 за, нито един против, нито един въздържал се. (Ръкопляскания)

Алинея първа на чл. 38 се приема единодушно.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Сега чуйте внимателно предложението за редакция на ал. 2. Тя, струва ми се, че мъдро удовлетворява всички становища.

Ал. 2. "Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на другого и за призоваване към насилствено изменение на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, разпалване на вражда, или към насилие над личността."

Това да гласуваме, господин председател.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, това е един изчистен текст. Моля, народните представители да гласуват. Господин Палакаркин, момент... (Шум в залата) Да не бъдем обвинени, че не сме...

ВАСИЛ ПАЛАКАРКИН: Госпожи и господа народни представители! Аз поддържам последната формулировка и ще ви изкажа благодарност, защото това ще бъде един пробен камък, Номислете!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Ясно. Гласуваме това предложение, господар! (Шум в залата) Гласувайте!

247 гласували - 239 за, 7 против, един въздържал се.

Алинея 2 на чл. 38 се приема.

Член 39.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Член 38. Ал. 1. "Печатът и другите средства за масова осведомяване са свободни и не подлежат на цензура.

Ал. 2: Спирането и конфискацията на печатно издание се допуска само въз основа на акт на съдебната власт в случаите по чл. 38, ал. 2. Ако в срок от 24 часа не последва конфискация, спирането преустановява действието си."

Сега по чл. 39, господин Ахрянов предлага да бъде включен текст, регламентиращ автономнотта на радиото и телевизията

с цел да се осути обсебването им от отделна политическа сила.
Това е дотук.

Комисията предлага засега текстът да бъде гласуван така, както го прочетох в неговата втора алинея. Всичко друго да се запази, както е досега.

Господин Чавдар Кюранов е направил едно закъсняло писмено искане, само и него ще го види //междувременно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте, господин Атанасов.

БОГДАН АТАНАСОВ: Смятам, че в този член 39, ал. 1 би могло да се добави "както и киното, театърът и другите изкуства" към текста, т.е. членът да гласи така: "Печатът и другите средства за масово осведомяване, както и киното, театърът и другите изкуства, са свободни и не подлежат на цензура."

Що се отнася до втората алинея, смятам, че може да отпадне, защото винаги съществува законът, където можеш да съдиш за клевета.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Други желаещи да вземат думата? - Христо Христов има думата.

липсват страници от 28 до 39

- 46 -
ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Член 43. Моля ви сега да внимавате, защото ал. 2 е доста дълга.

Най-напред чета ал. 1.

Ал. 1. Гражданите могат свободно да се сдружават при условие и ред, посочен в закона."

"Ал. 2. Забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване - аз бих казал отново както направих преди малко, на вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни или военизиранi структури или се стремят да постигнат целите си чрез насилие."

"Ал. 3. Законът определя организацияите, които подлежат на регистрация, редът на тяхното прекратяване, както и взаимоотношенията им с държавата."

По този текст едно предложение има писмено от господата Ахрянов и Палакаркин. Към ал. 2 те искат да се прибави забрана за партии и организации, чиято дейност да се прибави ~~на~~ ^{към} ~~на~~ ^{на} класова, вражда, което, ако се приеме съкратената формула - отпада. Това е дотук, господа. Оттук нататък трябва да видим какво да направим.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Воденичаров. След това ще Ви дам думата, господин Палакаркин, и на Вас.

РУМЕН ВОДЕНИЧАРОВ: Уважаеми дами и господа народни представители! Предложението ~~кои~~ председателя на Комисията по изработването на проект за Конституция и мотивите ми за това са следните: този текст ще трябва да бъде по-пълен и причината за това е, фактът, че на Балканите създаването на сдружения и организации е на мода много отдавна, при това сега отпадна еднопартийната система и желанието за сдружаване по интереси води до появата на стотици сдружения, фондации, клубове, движения и коалиции от тях. Идва моментът и този момент е точно преди изборите, когато тези сдружения решават да осъществяват целите си със заемането на места в изпълнителната власт. Така например, въпреки че бяха под чадъра на СДС, сдружения като "Екогласност", като "Гражданска инициатива", клубовете за гласност и демокрация се регистрираха като политически клубове. Примерът им беше последван от формации като АСО, АСП и Движението за права и

свободи, което представлява правозащитна организация на мюсюлмани-
те в България.

Новата Конституция и новият Избирателен закон ще подходят
по нов начин към стремежа на формации с идеална цел да участват
в структурите на властта. Междувременно парламентарната група
на Движението за права и свободи с излизането си от Великото
Народно събрание показва, че не преследва своето саморазпускане,
а разпускането на българския парламент. Гласуваният чл. 11 в
новата Конституция и по-точно неговата ал. 4 дава шанс на Движе-
нието за права и свободи да остане правозащитна и етнокултурна
организация на мюсюлманите у нас. Това движение, проектираната
циганска организация "Рома" в нейния политически аспект, ОМС
"Илинден", Общонародният комитет за защита на националните интереси
трябва да бъдат много внимателни в бъдещата си дейност, за
да не разпалват национална, става въпрос за вражда между България
и Турция или България и Югославия, етническа - става въпрос
за вражда между българи и цигани, между българи и евреи, между
българи и турци или религиозна вражда, каквато може да се разпали
между християни и мюсюлмани или между мюсюлмани и немюсюлмани.
Тези организации на български граждани трябва да изоставят полити-
ческите си амбиции, защото както и да бъдат реализирани те,
подкопават единството на българската нация. Ако лидерите
на тези организации започнат да нарушават Конституцията и продъл-
жават да поддържат тайните структури на техните организации,
то те трябва без забавяне да бъдат санкционирани по реда, който
е определен в следващата алинея на същия този член 43.

Апелирам към народните представители да гласуват текста
на ал. 2 без изменения. Българският народ ще заживее с по-голяма
надежда за утешния ден и ще ви бъде благодарен. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря, господин
Палакаркин имате думата.

ВАСИЛ ПАЛАКАРКИН: Господин председателю, госпожи и
господа народни представители, За да компенсирам многословието,
ще бъда съвсем кратък. Този член е във връзка с чл. 38. Следова-
телно ние можем да приложим онова, което приложихме към чл.
38 - вражда. И повече нищо. Освен това трябва да се изясни поня-
тието "организации". Нашият сегашен политически живот познава

клубове, партии и т.н. Ако употребим думата организации трябва в скоби да поставим партии, клубове, организации и др. Благодаря.

ГИНЬО ГАНЕВ (от място): То е всичко.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Захариев.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Господин Палакаркин каза клубове, то има и бараки, може да се регистрират.

Аз смятам, че тъй както е ал. 1 към чл. 43 и ал. 2 те фактически това, което се предвижда в ал. 3 - законът определя организацията, които подлежат на регистрация, редът за тяхното прекратяване, както и взаимоотношенията им с държавата. За разрешаване на организации в ал. 1 го има, а тези, които са забранени, и има в ал. 2. Така че ал. 3 е съвсем излишна.

ГИНЬО ГАНЕВ (от място): Не е, за другите, а за реда.

ВАСИЛ ПАЛАКАРКИН (от място): Добре е да го има.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Тук в ал. 1 казва: законът определя реда. Ние ще правим тук ... Моля ти се.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Бахнев има думата, след това господин Павлов.

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Господин председател, госпожи и господа народни представители! Аз искам първо да направя кратък коментар на това, което ние току-що приехме - чл. 38, ал. 2.

Искам да се върна на ал. 2 на чл. 38 (възгласи на недоволство).

РЕПЛИКА ОТ МЯСТО: Нали го гласувахме!

ЮЛИЙ БАХНЕВ: Един момент, чуйте какво казвам. Защото казват, че това е същото като в чл. 3. Искам да ви кажа, че моето мнение, помислете и вие, може би аз съм прав, може би и открива много, много голямо пространство за забрана на каквато щете вестник, в който щете момент да се забрани - ако аз напиша статия срещу моята тъща например, нали? То тогава абсурдно, което ви казвам. Има много широко поле и трябва това поле за полза на бъдещия законодател, да бъде ограничено.

Що се отнася до ал. 2 на чл. 43, аз взех думата не, за да опонирам на този текст, а взех думата, за да обърна внимание, че в нашата Конституция се употребява думата "национа" не на едно място. На няколко места. И че може би ние трябва да имаме едно и също разбиране какво се крие под думата "национа". И аз смятам, че никой няма да възрази, щом това е Конституция, че ние имаме предвид исторически сложила се общност на населението, живеещо на дадена територия и имаща единна държавна организация. Аз не правя определение както виждате сега, но казвам, че смисълът е този. С други думи, в нашия език се употребява и думата "народ" в този същия смисъл. Трябва да знаем в какъв смисъл ние употребяваме думата „национа“. И мога да ви кажа, че може би предложението на мнозинството от парламентарната група на Движението за права и свободи е имало предвид именно този неясен термин или това неясно разбиране. Така че, може би в края на нашия труд върху Конституцията нашият председател на Комисията за изработване на проект за Конституцията ще направи нещо подобно като разяснение или общо съгласие за употребяване на този термин "национа", в смисъла, в който аз го разбирам, че употребяваме сега. Благодаря много. Тук можем да прибавим – исторически сложила се общност на населението на територията на републиката, обединено население в една единна държава.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря, господин Павлов има думата.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Уважаеми господин председателствуващ, дами и господа! Искам да защитя пред вас редакцията на ал. 2 на чл. 43 такава, каквато е предложена от Комисията по изработване на проект за нова Конституция на Република България. Тогава когато приемахме измененията по Закона за политическите партии, ако си спомняте, имаше една специална разпоредба в чл. 1, ал. 3 – тези забрани, възведени в чл. 1, ал. 3 от Закона за политическите партии, всъщност възпроизвеждаха не само споразумения от кръглата маса – тоест, не представляваха само гледишето на политическите сили в страната, но възпроизвеждаха текст, който съществува и в сега действащата Конституция на Федерална република Германия и в сега действащата Конституция на Република Италия.

По този повод се правеха аналогии и не някой друг, а аз бях този, който прави аналогите между Фашизъм, националсоциализъм, брънщевизъм и т.н. Така че тези формулировки, които са предмет на ал. 2 на сега предлагания текст на чл. 43, всъщност са развити като ^{общ} цялостен Закон за политическите партии. Ако ние изоставим тази формулировка, която съществува днес в нашата Конституция, ние бихме създали обективна предпоставка за бъдещ парламент, който мисли различно от нас по тези въпроси, по повдигнатия въпрос и следователно с онази простишка сметка, която сме правили и друг път – с 51 гласа може да се отмени нещо, което с 267 гласа е прието по друг повод.

Следователно, необходимостта от задържане, от запазване, от консервирането на този текст, е повече от очевидна. В същото време смяtam, че тази редакция, която е предложена, е достатъчна. С други думи, тя обхваща всички възможни хипотези и в същото време не е достатъчно разширителна, за да може да обхване и други хипотези, които ние не целим да вкараме в текста.

Достатъчността на един текст е това, че в идеята на законодателя трябва да бъде уредено нещо непременно по определен начин, но то не бива да допусне да се тълкува разширително, тоест, в бъдеще време някой да вложи нов, различен смисъл и в същото време да регулира едно отношение достатъчно, че да го изчерпва докрай – тоест, да няма пролуки в самия закон.

ДП/ЗТ
222.1

Тъкмо^т това искам да ви убедя сега, че текстът със своята достатъчност е достоверен, убедителен, поради което ще моля да гласувате за предложената редакция.

Може би ви прави впечатление това, че ал. 2 и ал. 3 в представите на някои като че ли взаимно се покриват. Тази представа е невярна, защото ал. 2 цели да обхване системата на организация по признак - тоест, при какви възможни ситуации може да се формира някакво образувание, което да влезе в представата ни за организация. Ал. 3 е позоваване на вече текст, съществуващ в Закона за политическите партии, който се отнася до нещо съвършено друго - не до нелигитимната им дейност, а до онова, което подлежи на регистриране - тоест, за да може една организация да стане известна на обществото, тя трябва да бъде регистрирана. Регистрацията в случая е и целта да направи вестта публична - тоест, да достигне до всички, поради което смяtam, че трябва да се запази и редакцията на ал. 3 на предлагания текст.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Никодим Попов иска думата.

НИКОДИМ ПОПОВ: Господа народни представители, за голямо съжаление тук много се говори, много се повтаряме и то, за жалост, от добри специалисти, юристи и икономисти.

По ал. 2 от въпросния член от законопроекта за Конституция да се гласува това, което господин Гиньо Ганев предложи като се премахне "към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда". Това е приемливо и е помирително за всички ни. Няма нужда да се обосновавам. Моите съображения са тези, които изказах по ал. 2 на чл. 38. (Частични ръкоплясания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Не виждам други народни представители, които да искат думата. Господин Ганев, може би трябва да обобщим и да преминем към гласуване. По ал. 1 може би няма проблеми?

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: По ал. 1 няма проблеми. Във връзка с ал. 2 се ражда друга идея, но тя трябва много внимателно да бъде обсъдена.

Първо, ал. 2 такава, каквато е: "... към разпалване на расова, национална, етническа и религиозна вражда..." не

може също да буди съмнение, щом става дума за организация. Мисля, че никоя организация не може да се регистрира в името на такива враждебни цели. Това не може да смущава никого, включително движението за права и свободи. Ако махнем тези определения и се каже: "... забраняват се организации, чиято дейност е насочена разпалване изобщо на вражда..." - да не стане много толстото искро това и не се разбира просто за каква вражда става дума и говорим не за партии, а изобщо за организации.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ (от място): Като реплика, господин Ганев: как ще произнесе Конституционният съд при искане за нарушение на този текст?

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Именно, Конституционен съд или друг трудно ще се произнесат при тази обща формулировка, защото враждата без да е господстваща, много нашироко се движи в пространството на днешния български ден.

И още една идея, казвам ви я на глас, помислете (говоря за членовете на Комисията по изработване на проект за нова Конституция на Република България) ако кажем "забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни и военизиирани структури..." и т.н.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Без "разпалване на вражда".

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Изобщо без това. Да не става така, че да го приемаме много на ход.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Да гласуваме първа и трета алинея, а втора да оставим.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Да, да гласуваме първа и трета алинея и другото спокойно да го видим, без да го отлагаме, защото мисля, че това може да обедини, включително и господин Воденичаров, защото организации, които са насочени като дейност срещу единството на нацията, не могат да бъдат регистрирани.

БОЙКО КОСТОВ (от място): Да го гласуваме сега.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ (от място): Класовата борба е форма за осъществяване на национална основа, защото е насочена срещу целостта на нацията. Не е необходимо да се казва изрично.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Точно така е. Именно в този смисъл - към единството на нацията. Тази е идеята.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ГИНЬО ГАНЕВ: Господин Ганев, може би трябва да се обмисли тази алинея.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, предлагам най-напред да гласуваме безспорната алинея 1: "Гражданите могат свободно да се сдружават при условия, посочени в закона."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме тази алинея 1.

250 са гласували - 247 - за, нито един против, трима - въздържали се. Алинея 1 на чл. 43 се приема.

Ал. 3.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал.3 и може ще се върнеем към ал.2.

Ал.3 "Законът определя организациите, които подлежат на регистрация, редът за тяхното прекратяване, както ^и взаимоотношенията им с държавата".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме ал.3 на чл.43. Гласувайте господа!

Гласували 251. От тях 238 за, 11 против, 2 въздържали се - ал. 3 на чл.43 се приема.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Връщаме се към ал.2. Комисията предлага текста, както господинът каза, чието име не чух, да се приеме текстът както е в първоначалната си редакция, като отделно ще се гласува добавка "и класова".

Чета ал.2 "Забраняват се организации, чиято дейност е насочена срещу суверенитета, териториалната цялост на страната и единството на нацията, към разпалване на расова, национална, етническа или религиозна вражда, към нарушаване на правата и свободите на гражданите, както и организации, които създават тайни или военизиирани структури, или се стремят да постигнат целите си чрез насилие".

Гласуваме най-напред това, господин председател и след това добавката за която споменах .

АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИЧКОВ (от място): Това е безмислено.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Колегата казва, че това е безмислено. Господин Ганев, въпросът е дали да се гласува първо пълният текст, и след това добавката?

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Не, господа, гласува се пълният текст. Онова е добавка, която ще се гласува отделно. Ако се подкрепи тя ще се добави към текста, който вече е гласуван, ако не се подкрепи - остава първоначалната редакция.

Предлагам, господин председател, да се гласува цялостната редакция, предложена от мен на ал.2.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме ал.2 така, както беше предложена от господин Ганев. Гласувайте, господа!

Гласували 246. От тях 240 за, 4 против, 2 въздържали се - ал.2 на чл.43 се приема.

Господин Ганев, трябва да подложим на гласуване варианта с допълнението.

НЧ/НП

223.1

ЙОСИФ ПЕТРОВ (от място): Господин Ганев, моля да прочете текста, плюс това "класова", за да видим къде и как пасва.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ще ви кажа. Текстът, който е приет в частта му (чета) "Забраняват се организации, чиято дейност е насочена към разпалване на расова, национална, етническа, религиозна или класова вражда". Гласуваме в момента за добавката "или класова". Който подкрепя това - гласува за. Който е за стария текст - гласува обратно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме тази добавка към ал.2 на чл.43. Гласувайте господа!

Гласували 246. От тях 86 за, 141 против, 19 въздържали се. Предложението за тази добавка "или класова" се отхвърля.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Но преди да преминем по-нататък, господин председател, нека да имаме разбиране, независимо от добавката, че сме гласували един много добър принцип. Аз ви напомням чл. 20, ал.2 от Международния пакт за гражданските и политическите права, вижте какво се казва там: "Всеки призив към национална, расова или религиозна омраза, който подбужда към дискриминация, враждебност или насилие се забранява със закон". Даже "всеки призив". Така че това, което гласуваме мисля, че стои добре в общата логика на международната законност.

Нека да преминем към чл.44.

"Гражданите имат право на жалби, предложения и петиции до държавните органи."

Господин Церовски предлага в този текст една корекция, т.е. Фразата е обърната: "Жалби, предложения и петиции до държавните органи е право на гражданите." Аз искам да го помоля да оттегли това предложение, защото трябва да започнем с подлога, който е "гражданите".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, това е стилистично.

Има думата господин Баталов.

ДИМИТЪР БАТАЛОВ: Дойде време и на ония, които не са юристи. По време на моите митарства аз изпратих една жалба до всевишния и отговор още нямам.

ГИНЬО ГАНЕВ (от място): Зле си избрал всевишния.

ДИМИТЪР БАТАЛОВ: Зле съм го избрал.

В тази връзка искам да споделя: не се казва какви са задълженията на държавните органи по отношение на тези жалби, предложения и петиции; дължни ли са да отговарят; в какъв срок; какъв е реедът за обжалване на отговорите и т.н.

Конституцията трябва да регламентира не тези подробности, но да отбележи, че държавните органи имат някакво законово задължение по отношение на жалбите на гражданите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Драшков има думата.

ИВАН ДРАШКОВ: Смятам, че чл. 44 съвсем плахо и неопределено предвижда правото на петиция на гражданите до държавните органи. Затова предлагам да се замени със следния текст:

"Гражданите имат право да отправят петиции до Народното събрание с искане за законодателни мероприятия."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Заповядайте, господин Темелков.

НЕНКО ТЕМЕЛКОВ: Това, което каза господин Баталов, аз също бях решил да го кажа. Член 44 има съвсем пожелателен характер що се касае до задълженията на държавата към реализиране право на гражданите. Той е почти като "гражданите имат право да дишат въздух".

Затова, моля ви, нека да намерим онази норма, която да задължава и държавата към действителната реализация на правото на жалби, петиции и т.н.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Павлов иска да отговори на това предизвикателство.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Господин председател, дами и господа! Искам да ви обясня какво комисията е имала предвид като съдържание на този текст.

Вярно е, че една жалба, ако бъде оставена без отговор, това не би довело до целения резултат. Но когато по друг повод беше разясняван смисълът на структуриране на третата власт, когато по друг повод беше разяснявано това, че органите на управление, тяхното поведение и техните актове подлежат на обжалване пред административните съдилища, респективно пред Върховния административен съд, с други думи вече не говорим за право, а говорим за начин на осъществяване на това право. Щом на една жалба не е отговорено в определен срок, аз имам правото да се жаля срещу мълчанието. Защото мълчанието се счита за отказ и този отказ е достатъчно основание, за да мога да защитя правото си пред съда. Това е нещото, което нашата Конституция, естествено, в малко по-късно идващи текстове ще устои докрай като принцип. И тогава вече този текст има съвсем сериозно съдържание.

А друг един въпрос, който в някои страни, в някои конституции се урежда и който ние не сме уредили, то е по съвършено различни причини. Какво значи аз да събера 100 хиляди подписа, за да инвокирам правото на народа (абстрактно "народа" и абстрактно "правото") да приеме един законопроект? Как си представяте това - аз да съм написал един законопроект, да събера 100 хиляди подписа и да ги внеса в едно Народно събрание, ако това има предвид преждеговорившият? Това е едно наистина абстрактно право.

Ние не се интересуваме от абстрактни права. Ние се интересуваме само от онзи права, които могат да бъдат реализирани.

И да допълня с една крилата фраза, която съществува вече 2000 години: "Право има само онзи, който може да го осъществи", т.е. онзи, който, предявил правата си пред съд или пред институция, ще получи защитата такава, каквато е написана в закона, а не никаква друга защита.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Други народни представители? - Няма.

Има думата господин Ганев.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Аз благодаря на господин Павлов и искам да убедя също народните представители, които считат, че заявленото право без писани в Конституцията гаранции, е голосовно, просто, че това не е така. Правото на жалба, предложение или петиция до държавни органи води до съдебна санкция за тези, които не са отговорили или са отговорили незадоволително според съвашането на отделния гражданин.

Колкото се отнася до петициите, наистина за законодателни мероприятия или предложения, нека да не забравяме, че всеки народен представител поотделно ще се предвижда да има право на законодателна инициатива. Едно такова искане може да се направи. Няма защо да се нарече петиция, която да води до някакви последици.

Предлагам текстът такъв, какъвто е: "Гражданите имат право на жалби, предложения и петиции до държавните органи", да се гласува, господин председател, с гаранциите, които правото и принципите на демокрацията дават по-нататък за гарантирането на това право.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме член 44 по предложения текст. Моля гласувайте, господа!

От общо 242 гласували, 237 са гласували за, 2 - против, 3 - въздържали се.

Текстът на чл. 44 се приема.

И така, почивка до 18,30 ч.

БОЙКО ДИМИТРОВ: Аз бих предложил, ако няма сериозни възражения от присъствуващите, да продължим още половин час.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Димитров, половин час почивка до 18,30 ч. и ще имаме след това два часа и половина за работа. Така че нека разпределим малко времето. Но много моля всички народни представители в 18,45 часа да бъдат в залата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ (звъни): Заседанието продължава. Г-н Ганев, имате думата по чл. 45.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Аз искам, г-н председателствующа, да върна вниманието на Народното събрание върху чл. 39, ал. 2, по който в почивката Комисията по изработване на проект за Конституция, струва ми се, съумя да изработи едно общо становище, което удовлетворява идеите, които доминираха по време на дебатите тук.

И така, обърнете моля ви на чл. 39, ал. 2.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля за внимание, по-бързо заемайте местата си.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Едното възражение беше, че говорим за спиране и конфискация само на печатно издание, а не на други. Това възражение се направи от г-н Коста Андреев. Но искам да му кажа, че става дума за спиране и конфискация като превентивна мярка в известен предел. Затова ние ще прибавим тук и друг вносител на информация.

Колкото се отнася до другите санкции, те ще настъпят по друг ред или се уреждат в конституционния текст.

Второ, не трябва да се позоваваме на чл. 38, ал. 2 бланкетно, а трябва да се изброят онези обстоятелства, при които може да се поискано спиране или конфискация.

След тези предварителни уточнявания чета предложението на Комисията за изработване на проект за Конституция по чл. 39, ал. 2: "Спирането и конфискацията на печатно издание или друг носител на информация се допуска само въз основа на акт на съдебната власт, когато се накърняват добрите нрави или в него се съдържат призови за насилиствено изменение на конституционно-установения ред, за извършване на престъпление или за насилие над личността. Ако в срок от 24 часа (а не повече) не последва конфискация, спирането преустановява действието си."

Това е текстът. По него дебати повече не би трябвало да има. Той е в резултат на дебатите. Включено е всичко и е съобразено най-важното. Не може във всякакъв друг случай да се прави спиране или конфискация, това би приличало на една РД/МД

225.1

цензура, срещу която се обявява целият парламент, включително и Комисията за изработване на проект за Конституция.

Г-н председателствуващ, предлагам да се гласува тази редакция на чл. 39, ал. 2.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме ал. 2 на чл. 39. Моля, гласувайте, господа!

Гласували 229. 222 - за, 6 - против, 1 въздържал се. Ал. 2 на чл. 39 се приема.

Чл. 45.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Още едно уточняване, колкото се отнася до предложението на г-н Кюранов. Комисията прецени, че то тук не може да бъде третирано, защото това е глава за правата на гражданите, а с други конституционни пътища това се обезпечава.

Чл. 45. Ал. 1 Предложението: "Бракът е доброволен съюз между мъж и жена. Законен е само гражданският брак."

Предложения на господата Ахрянов, Бойко Димитров, Венчеслав Бъчваров - да няма второто изречение, което ви прочетох. То е, че е законен само гражданският брак. Зорбецова има също предложение. Тя предлага да се включи "доброволен съюз". Това е прието от Конституционната комисия.

Друго не виждам, г-н председателствуващ.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Това е ал. 1, г-н Ганев. Ал. 2 и 3 да прочетете.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 2. "Съпрузите имат равни права и задължения в брака и семейството."

Ал. 3. "Формата на брака, условията, редът за неговото сключване и прекратяване, личните и имуществени отношения между съпрузите се ureждат със закон."

Това е преценявано многократно и по него предложения няма.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има ли народни представители да желят думата? - Да, г-н Корнажев, заповядайте.

ПЕТЬР КОРНАЖЕВ: Г-н председателствуващ, госпожи и господа народни представители! Аз мисля, че наистина в ал. 1, второто изречение е излишно, а не погрешно. Просто защото в третата алинея се оповествява, че Формата на брака се ureжда със закон.

Аз съм сигурен, че трябва да бъде задължителна формата на гражданския брак, но тя фигурира в третата алинея.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, г-н Корнезов.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ: Ако ми позволите да дам известно разяснение. Този въпрос многократно се разглеждаше в Комисията за изработване на проект за Конституция, включително и предложението на г-н Ахрянов дали следва второто изречение, а именно "Законен е само гражданският брак" да отпадне, тъй като в третата алинея се казва "формата на брака се ureжда със закон".

Проблемът е в това дали в България следва да се възприеме, че само законен е гражданският брак, защото има и църковен брак. И следва ли двете форми на брак - църковният и гражданският брак - да бъдат приравнени?

Ние направихме проучвания и в почти всички европейски страни, примерно и Франция, там изрично е законен само гражданският брак. Това - от една страна.

От друга страна, в нашата държава, както е известно, има различни вероизповедания, не само източноправославно, но и католическо, ислам и т.н., и т.н. Ако ние не предвидим, че само законен е гражданският брак, следователно законът би могъл да приеме, че е законен и църковният брак. Но във всяка религия има свой режим на отношенията между мъжа и жената, включително в брака и начина за прекратяване на брака и всички други правни последици.

Следователно има опасност да се въведе много различен режим на хората, които изповядват различни религии. Даже някои от религиите, примерно католическата, забраняват развода и не познават развода.

Следователно от тази гледна точка смятаме, от името на Конституционната комисия, още в Конституцията да зафиксираме, както и сега е зафиксирало, че законен е само гражданският брак, за да имаме един единствен режим за всички български граждани. Това, разбира се, означава, че този, който желае, може да сключи и църковен брак, примерно венчавка, без това обаче да означава, че ще има правни последици.

Това бяха съображенията на Комисията за изработване на проект за Конституция да поддържа необходимостта от второто изречение на ал. 1.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да. Други народни представители няма.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ако няма други, сега се уточниме, за да няма спор и по това второ изречение, включително и с г-н Светослав Шиваров и други наши колеги. Вижте едно интересно предложение, четете, да съединим в дух на това, което каза и г-н Корнажев и другите, ал. 1 и 3. И да стане така: "Бракът е доброволен съюз между мъж и жена. Формата на брака, условията, редът за неговото сключване и прекратяване, личните и имуществените отношения между съпрузите се ureждат със закон."

Това да стане ал. 1. И ал. 2 така, както е. Мисля, че всичко става добре. Второто изречение пада естествено на тази ал. 1.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Колеги, гласуваме. Още веднъж ще се прочете ал. 1 и я гласуваме.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Ал. 1: "Бракът е доброволен съюз между мъж и жена. Формата на брака, условията, редът на неговото сключване и прекратяване, личните и имуществените отношения между съпрузите се ureждат със закон."

Ал. 2: "Съпрузите имат равни права и задължения в брака и семейството."

Това, г-н председателствуващ, да се гласува.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме тези две алинеи на чл. 45 - първа и втора алинея. (шум в залата) Гласуваме двете алинеи. Гласувайте, господи!

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Да ги гласуваме поотделно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Със 192 гласа за, 30 против, 11 въздържали се приемат се ал. 1 и 2 на чл. 45. Думата има г-н Росен Хубанов.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Вземам думата в качеството си на член на Комисията за изработване на проект за Конституция на България, в която проблемът, който току-що гласувахме, беше надълго и нашироко обсъждан. Там се мисли за една нова редакция на изречение второ. Като вариант се разглеждаше изречение второ да гласи така: "Юридически последици поражда само гражданският брак". Мисля, че в усилието ние да бъдем коректни при предлагането на една обединена редакция ние на практика се отказахме от конституционно регламентиране на проблема. Ние не решихме задачата.

Господин Ганев, слушате ли ме? (В момента господин Гиньо Ганев разговаря с други депутати. Оживление в залата след задаването на въпроса.)

Колеги, аз смятам да се възползвам от правото си, което правилникът ми дава, че ние още веднъж трябва да подложим на гласуване този текст, защото на практика това, което сега стана е, че ние взехме решение без изобщо да е гласувано да приемем предложението, направено от някои депутати, изречение второ да отпадне и по този начин задачата да бъде решена не в Конституцията и не от Великото Народно събрание с две трети от гласовете, а да се даде възможност на обикновено Народно събрание, конюнктурно, с обикновено мнозинство да реши проблема за формата на един или друг брак. Това дава възможност например едно следващо Народно събрание да допусне многоженството в нашата страна. (Оживление и смях в залата)

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Аз се извинявам много, на господин Хубенов, трябва да чуете и вие. Първо, това не може да стане, защото първото изречение е гласувано. Второ, нищо страшно не е станало, защото, както обясних току-що на господин Ненко Темелков - старите бракове се запазват! Трето, вие имате право да поискате като парламентарист без да оспорвате това гласуване да искате то да се сложи отново на гласуване. Целият въпрос е да видим какъв е смисълът на тази работа, защото кой е казал, че нов закон трябва да има? Ами закон има! Той е действащ. Това трябва да преценим. Имаше предложение в Комисията за изработване на проект за Конституция на България второто изречение да не бъде такова: "Законен е само гражданският брак", а че гражданският брак произвежда правни последици, защото и другото е законно. Така е. Така че не е толкова елементарно това!

(Гласове от залата: "Гласувано е вече! Давай натам")

ВЙ/ЗТ 226.1

За един момент. Това, което максимално можем да се върнем да разгледаме е - първото изречение остава така, както е гласувано: "Бракът е доброволен съз между мъж и жена". И второто да бъде - "Гражданският брак произвежда правни последици". Само гражданският брак.

РОСЕН ХУБЕНОВ (от място): Само гражданският брак!

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: И третата алинея да остане така, както е.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Г-н Ганев, прочетете още веднъж ал. 1 в този вид, защото се поставя въпрос за пре-гласуване.

Има думата господин Шиваров.

СВЕТОСЛАВ ШИВАРОВ: Ние не сме се отклонили от това, за което всъщност става дума. Правни последици може да има само брак, който отговаря на изискванията на закона. А такъв закон съществува. Тук казахме - формата, начинът и т.н. се уреждат със закон. Не може да произвежда правни последици друг брак, който е извън този закон.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Господа, имаме две възможности. Никаква адвокатура не правим на едното или на другото предложение. Това, което гласувахме трябва да отнеме смущенията и на господин Хубенов, но ако те още стоят, можем да направим две неща - или да преминем към едно друго гласуване, отново, което няма да бъде по-доброто и третото - 40 души народни представители могат да подпишат и да поискат за третото четене след размисъл да правим нещо друго. Какво предлагате (Неодобрителни възгласи от залата)

РОСЕН ХУБЕНОВ: Господин Ганев, за един момент, искам да говоря. Аз се извинявам, обаче вие си присвоявате правата на комисията. Вие сте неин председател. Аз много ви уважавам, но комисията не е взела решение, че трябва да се приеме предложението на някои депутати за отпадане на изречение второ. Вие сам еднолично взехте това решение - изречение второ отпадна. Залата не се е произнесла със своя вот и аз настоявам да ^{се} гласува. Това е същината на въпроса.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Но Никой гласува.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Правото ви да говорите не ви дава правото да говорите съвсем неточно. Моля ви за един момент. Най-малко аз имам нещо против това - към гласуването, което сме направили, да гласуваме допълнително второто изречение тогава на ал. 1 и ако то се приеме, ал. 3, която гласувахме като продължение на ал. 1 ще се върне на своето място. Това е предложението. Не го правя, разбира се, от името на Комисията за изработване на проект за Конституция, както и нищо от това, което се развива в залата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Павлов иска думата.

НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Благодаря, господин председател. Моля за извинение. Тогава, когато се иска процедурно прегласуване на един текст, трябва да се посочи дефект в гласуването. В случая, обаче дефект в гласуването няма, ако текстът не се харесва на някой, може би и на всички - има процедурно правило, което вече за третото четене, ^{ко}то предвижда писмено предложение, придружено с 40 подписа. (Реплики от залата)

Моля за извинение. Аз, когато преглеждах материалите видях няколко предложения, но никъде не видях 40 подписа, така че позовавам се на фактите, такива, каквито са. (Неодобрителен шум от редиците на депутатите от Движението за права и свободи)

Извинете ме, но физически възможности имам да изслушвам само двама души едновременно, но двайсетина - не мога. Ако искате по този начин да съберете четиридесетте подписа - те трябва да са написани, не изречени. Благодаря.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Ганев, може би ще вземете думата, за да направите тази корекция.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Най-малко трябваше от това да правим проблем. То е толкова ясно. Вижте - за да бъдем всички верни на правилника и на волята ни тук като парламентаристи: направено е предложение изоставеното изречение ^{на} първоначалната алинея първа, да се сложи на гласуване самостоятелно. Ако то получи една подкрепа, господин Павлов, може да се поисква прегласуване и в това няма лошо, но ако то получи подкрепа, то нещата ще се върнат в първоначалния им вид. Тогава да се предложи, господин председател, да се гласува самостоятелно второто изречение на досегашната ал. 1: "Законен е само гражданският брак."

Повтарям - ако това се подкрепи, чисто редакционно, нещата ще добият следния вид: първата алинея ще стане^{ci} две изречения, а това, което гласувахме като продължение на ал. 1 ще бъде старата ал. 3.

ИВАН ПЪРВАНОВ (от място): Да стане господин Хубенов и да каже какво разбира под форма на брака.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Елате тук, не се изказвайте оттам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме ал. 1 във вариант, който беше прочетен от господин Гиньо Ганев. С второто изречение: "Законен е само гражданският брак". Моля, гласувайте!

Резултатът: от 240 гласували - 168 за, 63 против и 9 въздържали се. Приема се изречението: "Законен е само гражданският брак." При това положение чл. 45 остава с ал. 1, както беше предложена предварително от Комисията за изработване на проект за Конституция, ал. 2 и 3 също, както бяха предложени от тази комисия.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: И които са и гласувани.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Може би при това положение ще трябва отново да гласуваме ал. 3 като самостоятелна.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Не, като съдържание - не.

Имате думата, господин Палакаркин.

ВАСИЛ ПАЛАКАРКИН: Госпожи и господа, предлагам да си признае и църковният, религиозният брак за законен. Искам да гласувате, за да дадете още едно доказателство, че нищо старо не сте забравили! Малко се съмнявам дали ново сте научили, предполагам, че сте научили, но нищо старо не сте забравили!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Корнажев има думата.

ПЕТЬР КОРНАЖЕВ: Господин председателю, госпожи и господа народни представители! Вярно е, че е горещо, вярно е, че сме изморени, но аз искам да задам гласно един въпрос на господин Хубенов. Така както подредихме трите текста, ал. 3 предвижда, че със закон ще определим формата на брака, аз искам да разбера можем ли със закон да я определим различна от ал. 1?

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Не.

ПЕТЬР КОРНАЖЕВ: Като е не, затова преди малко гласувахме сливането на двете алинеи и половината, които гласуваха сега обратното, са забравили какво са гласували! (Шум в залата)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Първанов има думата.

ИВАН ПЪРВАНОВ: В допълнение, моля господин Хубенов да ни каже какво разбира под форма на брака.

РОСЕН ХУБЕНОВ: Зададоха се въпроси към мен от колеги с доста по-голям юридически стаж. С оглед уважението, което изпитвам към тях, аз не мога да откажа да отговоря на въпросите им.

На господин Първанов специално бих обяснявал по-надълго и по-нашироко, за да не занимавам цялата аудитория. Но първият въпрос беше съществен и ние току-що отговорихме на него. Ние дадохме възможност със закон да се регламентират формата, условията и редът на сключване на гражданския брак, защото самотой е, който поражда правни последици. Това каза Народното събрание с гласуването на второто изречение. Не може със закон след гласуването на това второ изречение да се регламентират формата, редът и последиците от църковния брак, тъй като правни последици след това гласуване поражда само гражданският брак. (Частични ръкопляскания)

ПЕТЬР КОРНАЖЕВ: Вижте, господа, започваме да правим парадоксални неща. Искам да ви кажа следното. Баба и дядо са доживели до 80 години и са сключили църковен брак. А сега?

Ст.Б/ЗТ 227.1

При второто изречение какво стана? (Шум в залата)

ПРЕДСЕДЕТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Ганев, продължаваме.

ДОКЛАДЧИК ГИНЬО ГАНЕВ: Не се възбуждайте по лесните и ясни неща, мислете за по-сериозните текстове. Това е гласуван текст, той нищо лошо не съдържа. Има противоречия, за които говорят господин Корнажев и господин Аврамов. Ще се съберат 40 души народни представители, ще го предложат, ще се обмисли по-прецизно - имаме четения пред нас. Нищо лошо няма от това. (Шум в залата)

Много ви моля, господа, ако искате да знаете, за този народ е много важно да има бракове, а не тяхната форма. Затова трябва да се грижим с вас повече.

Чл. 46, ал. 1. Отглеждането, възпитанието и обучението на децата до навършване на пълнолетие е право и задължение на техните родители, настойници и попечители.

Ал. 2. Жената-майка се ползва с особена закрила и грижа на държавата, като ѝ се осигурява отпуск преди и след раждане, безплатна акушерска и медицинска помощ, облекчаване на труда и други социални помощи.

Ал. 3. Родените извън брака имат равни права с родените от брака.

Ал. 4. Децата, останали без грижа от страна на свои близки, се намират под закрила на държавата и обществото.

Ал. 5. Условията и редът за ограничаване или отнемане на родителските права се ureждат със закон."

Във връзка с този текст има редица предложения.

Госпожа Леда Милева предлага промени в чл. 46. В ал.1 предлага редакционна поправка: "Отглеждането, възпитанието и обучението на децата до навършване на пълнолетие е право и първостепенно задължение на техните родители, настойници и попечители."

Предлагава нова алинея 2: "Двамата родители имат обща и еднаква отговорност за отглеждането и развитието на своите деца."

Да се добави нова алинея 7: "Държавата защитава правата и интересите на децата както чрез законодателни, административни и други мерки, осигурява приоритетно задоволяване на техните

здравни, образователни, социални и културни потребности и ги предпазва от всякакви форми на експлоатация, дискриминация, насилие и жестокост.

Както виждате, госпожа Милева възпроизвежда много широко текстове на международни актове.

Връбка Орбецова предлага ново съдържание на ал. 1: „Децата в Република България се ползват с особена защита от държавата.“

Предлага се сегашната ал. 2 да придобие нова редакция: „Жената-майка се ползва с особена закрила и грижа от държавата, като ѝ се осигурява платен отпуск преди и след раждане, бесплатна акушерска и друг вид медицинска помощ, здравословни условия на труд, трудово-правна защита и социална помощ.“

Сегашната ал. 4 да има нова редакция: „Държавата осигурява материалната издръжка по отглеждането, възпитанието и обучението на децата, останали без грижа на родители и близки, до навършване на пълнолетие.“

Валентин Церовски предлага ал. 2 на чл. 46: „Законът гарантира на жената-майка особена закрила и грижа, като ѝ се осигурява отпуск преди и след раждане, бесплатна акушерска и медицинска помощ, облекчаване на труда и други социални помощи.“

Ал. 3 според него трябва да изглежда така: „Децата, останали без грижа от страна на свои близки, се намират под закрилата на закона и обществото.“

Господин Трифон Георгиев прави редакционни предложения.
Ал. 2. Майката се ползва... за отглеждане и възпитание на децата.

Божан Божанов по ал. 3: „Родените извън брака имат равни права с родените от брака или в брака деца.“ Или ал. 3 да стане: „Родените извънбрачни имат равни права с родените от брака.“

Ирина Бокова и Надежда Илчева предлагат в ал. 1 на чл. 46 да се добави в края на изречението „се подпомага от държавата.“

Ал. 3: Майчинството е социална функция... (текстът продължава нататък в първоначалната си редакция).

Както виждате, господа, направени са извънредно много предложения по този текст, който е с една широка социална амплитуда и много идеи могат да бъдат отразени по различен начин, но Конституционната комисия ви моли да имате предвид, че става дума за Конституция, а не за идеи, които могат да бъдат излагани в други текстове, включително и в статии.

От предложението, което се прави, Комисията за изработване на Конституция на Република България засега предлага да се запази досегашната редакция на ал. 1, 2, 3 и 5. А ал. 4 да придобие следния вид: "Децата, останали без грижа от страна на своите близки, се намират под особената закрила на държавата и обществото (или на обществото и държавата)."

Господин председател, оттук и оттук нататък - народните представители.

Аз искам да помоля, господин председател, за да не бъде тълкувано различно, оттук нататък за тази вечер докладчик от името на Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България да бъде господин Николай Павлов. Аз ще трябва да бъда вън от залата по други причини.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, господин Павлов, ако обичате.

Имате думата, господин Шишков.

ГРИГОР ШИШКОВ: Аз съм напълно съгласен както и с всички текстове, включително и допълнителната поправка на ал. 4. Но искам да изразя нещо абсолютно неправилно в Конституцията по отношение на понятието "безплатна акушерска и медицинска помощ".

Госпожи и господа, ние подготвяме да влезат в действие здравноосигурителните фондове, които правят медицинската помощ вече принципно по-друга. Затова понятието "безплатна" трябва да отпадне от Конституцията въобще, където има такива текстове. И затова правилен е текстът: "Осигурена акушерска и медицинска помощ". Тъй като с навлизането на здравноосигурителните фондове в медицината, т.е. нейното качествено ново осмисляне и приспособяването ѝ към пазарната икономика в най-общ смисъл, думата "безплатна" вече не може да играе роля. Роля играе думата "осигурена". И това нещо съм длъжен да го кажа, че е становище на Комисията по здравеопазването и спорта и ние нямаме различия в това отношение. Безплатна медицинска помощ е понятие, което е неправилно в Конституцията. Затова понятието "осигурена медицинска помощ" е правилното понятие. Тя е фактически бесплатна, но на базата на здравноосигурителните каси, които се въвеждат в страната. И затова е правилно понятието "осигурена". Защото на практика хората фактически със своя труд и със своите натруп-

вания в здравноосигурителните фондове, помощта за здравните заведения на практика е платена, а е бесплатна за гражданите и пациентите. Така че, това понятие "безплатна" е абсолютно неправилна.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата Мими Виткова

МИМИ ВИТКОВА: Първо, такова решение на Комисията по здравеопазването и спорта няма. Дори и становище, ако думата решение е неточна. Тъй като с бесплатната медицинска помощ ние ще навлезем в чл. 53, но думата "безплатна" възникна сега и създаде спорове, бих искала да направя и своето тълкуване.

Вярно е, че медицинската помощ не е бесплатна за обществото. Тя винаги е плащана от някого и засега е плащана в по-големия процент от държавата.

СТЕФАН НЕШЕВ (от място): Не от държавата, а от работниците. Държавата не плаща никога.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля ви, моля ви, изслушвайте се спокойно.

Господин Нешев, ще Ви дам думата.

МИМИ ВИТКОВА: Мисля, че никога не съм реагирала така, когато са се изказвали много по-често други колеги.

Това, че засега здравната помощ е осигурявана от държавния бюджет и във формирането на тези суми са участвували и работниците, и всички ние с Вас чрез един фонд до 00, сумите от които никой не е знал къде отиват и как се разпределят, е нещо съвсем различно. За болния човек, който е внасял своите символични вноски и една операция е струвала стотици хиляди лева, тази медицинска помощ се е явяvala бесплатна. И аз затова бих искала ние да гарантираме тази бесплатност и смяtam, че няма никакво противоречие с внасянето в текста на думата "безплатна" да бъде внедрена и здравноосигурителната система. Защото към чл. 53 има още една алинея, която уточнява как ще се набират вноските за финансирането или как ще се осигурява финансирането на здравеопазването.

В същото време ще има хора в нашето общество и ние всички с вас знаем това, които няма да могат, няма да имат възможност да участват със собствени вноски, за да гарантират своето здравно обслужване. И аз мисля, че ние трябва да задължим държа-

вата да осигури точно тези хора. А тъй като в чл. 53 има продължение към текста "безплатна медицинска помощ", в което се казва, че тя ще бъде уредена според изискванията на закона, законът ще е този, който ще накара хората със съответните доходи да участват в набирането на средствата за здравеопазването. Смяtam, че думата "безплатна" не е толкова трагична и не бива така да се възприема.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика, да, думата има господин Мочуров.

АТАНАС МОЧУРОВ: Господа и дами, думата бесплатна се е превърнала в един мит. Този човек, акушер-гинеколог, той се труди, той трябва да получи възнаграждение за своя труд. Ако кажем, че е бесплатна помощта, тези хора трябва да работят без пари. (Неодобрителни възгласи в залата) Моля ви се, това не означава, че родилката трябва да отиде с торбичка пари. Но заплащането на труда ще стане от държавата, от социални служби или от профсъюзите, но това е платен труд.

Ето защо аз поддърjam становището на д-р Шишков - "осигурена". Щом е осигурена, това означава, че този, който ще работи върху раждането на децата, ще получава заплата, а не да работи бесплатно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има госпожа Бокова.

ИРИНА БОКОВА: Господин председател, уважаеми колеги,[!] Аз бих се съгласила с предложението на д-р Шишков, ако ние знаехме как се създават тези осигурителни фондове. Но аз бих задал един въпрос. Ако едно момиче на 16 години роди, тя до този момент не е внасяла никакви осигурителни вноски и родителите също така за нея не са внасяли осигурителни вноски, откъде ще вземат пари, за да се заплати за медицинското обслужване на това момиче?

Въпросът, обаче, за който аз станах и взех думата, това са три идеи, които трябва да присъстват в този чл. 46. И аз призовавам Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България и останалите колеги в залата да ги обсъдим заедно.

Първо, тази алинея първа. Оставам с впечатлението, че държавата се ангажира с подпомагане само на деца, които са физически увредени, или които са останали без грижа от страна

свои близки. Съгласно Конвенцията за защита правата на детето, към която и нашата страна се присъедини, нашата държава се е ангажирала да подпомага всички деца. Затова и предложението, което сме направили с проф. Илчева, към ал. 1 да се добави накрая текстът "... и се подпомага от държавата". Тоест, отглеждането, възпитанието, обучението на децата да не бъде грижа само на техните родители и попечители, а също така да се подпомага и от държавата.

Другите два момента, които ми се струва, че трябва също така да залегнат в чл. 46, които имат не само много голямо социално значение, но които се отнасят въобще и до въпроса за равноправието на жената и до това да може жената да има своето право на избор за своето бъдещо развитие, това е от една страна трудът по отглеждането и възпитанието на децата да бъде признат за общественополезен, независимо дали той ще бъде положен от майката или от бащата, т.е. и от двамата родители и затова ние тук не бива да имаме връщане назад. Досега той е признат и за двамата родители. Ако ние оставим чл. 46 така, както сега е предложен от Комисията за изработване на проект за Конституция на Република България ние ще се върнем назад дори от сегашното положение, сегашната нормативна уредба, която имаме у нас и затова предлагам да бъде добавена една нова алинея 2, която да гласи, че трудът по отглеждането, възпитанието на децата се признава за общественополезен.

И третото, това е признаването на майчинството за социална функция. Отново искам да напомня, тъй като ние сме твърдо решени да спазваме международните споразумения, които България е подписала, бих искала да напомня, че Конвенцията за премахване на всички форми на дискриминация спрямо жената, съществува точно такава разпоредба, която признава майчинството за социална функция. И ние би трябвало, следвайки също така логиката, която сами си поставили, да съобразяваме нашата Конституция и законодателство с международните договори, ние трябва да го въведем в конституционна разпоредба. Единствено по този начин, след като ние признаем и за двамата родители правото и задължението да се грижат за децата, а също така и майчинството като социална функция, ние бихме могли да решим

от една страна социалния аспект на проблема за отглеждането на децата и от друга - за равноправието на двата пола у нас.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Лазал Дългърски има думата.

ЛАЗАР ДЪЛГЪРСКИ: Ал.1 "Отглеждането, възпитанието и обучението". Мисля, че функциите на семейството по принцип не са свързани с обучението на децата и е редно думата "обучението" да отпадне и да бъде "Отглеждането и възпитанието на децата до навършване на" .. и така нататък, "да бъде задължение и право на родителите или техните настойници и попечители. Това че родителите са много заинтересувани децата да се обучават, да ходят на училище, не дава основание тук да присъствува понятието "обучение". Самото понятие "възпитание" е достатъчно широко и съдържа в себе си в случая "обучение".

Искам да се спра и върху ал.3 на този член. Мисля, че така, както е формулирана алинеята се внася известно конфронтiranе на децата още със самото им раждане - брачни и извънбрачни. Може би ще бъде по-справедливо, по-разумно алинеята да има приблизително подобен вид: "Всички деца имат равни права, независимо по какъв начин са родени".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Огойски, имате думата.

ПЕТКО ОГОЙСКИ: Прощавайте, но този член стана обект на толкова наддумвания за нюанси на речта, за смисъла на отделни изрази и т.н. Аз искам да внеса нещо ново - нещо ново и за самата Конституция като проект в цялата й цялост. Всичко тук се отнасяше до децата, до майките, до извънбрачно родените - до всичко, но никъде не се каза за задължения на децата към родителите им.

Колеги народни представители, старостта на някои е настояще, а на всички - бъдеще. Никой не може да избяга от нея. В моя избирателен район има толкова изоставени стари хора, толкова жалки случаи - например синът се разкарва с "Мерцедес", а баща му няма съчки да подкладе и циганско кюмбе. Затова предлагам една нова, ал.6 към чл.46. Мисля, че тук се полага в проекта да има текст със следното съдържание: "Децата, наследници на своите родители, полагат грижи за тях при болест и старост". Струва ми се, че на това тук му е мястото. Този въпрос никъде не е регламентиран в нашата Конституция, изреждайки всички задължения, интимни и социални страни на семейството.

ДП/НП

229.1

Моля да бъде предложено. ~~Од~~ на 29 внесох предложение, което не се прочете тук. Внасям го ръкописно, но моля да бъде подложено на гласуване.

ПРЕДСЕДЕТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Госпожа Орбецова има думата.

ВРЪБКА ОРБЕЦОВА: Уважаемо председателство, уважаеми колеги! Всъщност, законите, които сега разглеждаме са от главата за правата на гражданите. Ето защо като ал.1 на чл.46 съм дала предложение да се изведе именно, че децата в Република България се ползват с особена защита от държавата. Това отговаря напълно на ратифицираната неотдавна от Великото Народно събрание Конвенция за правата на децата от 1989 г.

По-нататък: що се отнася до ал.2, която предлагам да стане ал.3 с нова редакция - тук д-р Виткова говори по отношение на безплатната помощ, а госпожа Бокова каза, че има и случаи, които действително, дори и да съществува здравното осигуряване могат да останат извън обсега на това осигуряване, смятам, че е правилно да остане безплатната помощ, но тук искам да ви обърна внимание на нещо, което трябва задължително да имаме предвид. Не става въпрос въобще за отпуск, а именно за платен отпуск, и затова съм и затова съм направила тази добавка.

Освен това, една редакционна точност: "Безплатна акушерска и друг вид медицинска помощ", защото акушерската също е медицинска помощ.

Уважаеми колеги, особено искам да ~~изчуча~~ вниманието ви върху това да не се говори въобще за облекчаване на труда, а да се посочи изрично, че става въпрос за здравословни условия на труд. От това зависи здравето на поколението, от това зависи действително истинска охрана на майчинството и освен това - именно с оглед на социалната защита на майчинството и на майките съм направила и добавката за трудово-правна защита. Това съответствува и на предложенията, които правят проф. Илчева и Ирина Бокова.

Що се отнася до корекцията, която съм дала на ал.4 и която предлагам съответно да стане ал.5, то е не просто да се каже, че децата, останали без грижа, се намират под закрила на обществото и държавата, а да се посочи в по-конкретен план, че държавата осигурява материалната издръжка по отглеждането

възпитанието и обучението на децата, останали без грижа на родители и близки. По този начин действително ние поставяме в щогоде равни условия децата, които са с родители. В ал.2 специално се казва, че материалната издръжка за тях се осигурява от родителите, а за тези, които са останали без родители и близки, материалната издръжка се осъществява от държавата.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата, госпожо Йовкова.

САВКА ЙОВКОВА: По ал.1: бих помолила за правна консултация за съдържанието на понятията "настойник" и "попечител".

Мен лично ме смущава, че Семейният кодекс не борави с понятието "попечител" и бих искала да знам каква е разликата. И още нещо, не бих се съгласила ~~с~~^{стилче} понятието "обучение" от ал.1, тъй като то е употребено в смисъл, че родителите са задължени да осигурят присъствието на своите деца в училище до възрастта, определена от закона.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата, госпожо Захариева.

МАРИЯ ЗАХАРИЕВА: Уважаеми господин председателствуващ, уважаеми колеги! Член 46 третира въпросите, свързани с отглеждането и възпитанието на децата. Съдържанието на петте алинеи обаче, е много бедно и не включва редица важни аспекти от задълженията на държавата да закрия правата на децата в съвременното общество. По нищо не личи, че при изработването на чл.46 комисията е имала предвид Конвенцията на ООН за правата на детето, приета през 1989 г. и ратифицирана от ~~Великото~~ Народно събрание през настоящата година. Тъй като новата Българска Конституция е първата, която се изработка и приема след тази конвенция, непростимо би било да не се възползваме от многогодишните усилия на международната общественост да дефинира правата на детето и задълженията на държавата за тяхната защита. Но това не е сторено. Трудно може да се каже дори, че чл.46 от настоящия проект представлява крачка напред спрямо действуващата сега наша Конституция. Тук задълженията на държавата са сведени само до две: закрила и грижа за жената-майка преди и след раждане (ал.2) и грижа за децата, останали без близки (ал.4). Грижата за всички останали

деца - за стотиците хиляди, дай Боже, да станат милиони, са предоставени само на техните родители, настойници и попечители. Може да се възрази, че още в "Основните начала" в чл.14 се казва, че "Семейството, майчинството и децата са под закрилата на държавата." Това е така, но трябва и да се конкретизира, както другите основни начала.

Дотук накратко споделих с вас мотивите, които е имала предвид госпожа Леда Милева, . Накрая, колеги, искам да ви кажа, че лично аз не поддърjam предложениета по ал.1 и нова ал.2, тъй като текстът на чл. 45, ал.2 : "Родителите имат равни права и задължения в брака" всъщност формулира еднаквите им задължения по възпитанието на децата и такъв текст тук е излишен. Моля ви най-настоятелно да подкрепите следния текст като вместо ал.7, както фигурира в предложението, стане ал.2. Първоначалният вариант беше прочетен. Той е: "Държавата защитава правата и интересите на децата като чрез законодателни, административни и други мерки, осигурява приоритетно задоволяване на техните здравни, образователни, социални и културни потребности и ги предпазва от всякакви форми на експлоатация, дискриминация, насилие и жестокост."

Предложението ѝ е във възможно най-съкратения вариант да остане този текст, а именно: "Държавата защища децата от всякакви форми на експлоатация, дискриминация, насилие и жестокост." Смяtam, че той е наложителен и ви моля да го подкрепите, като държа този текст да се подложи на гласуване като ал.2.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика на господин Бойко Костов.

БОЙКО КОСТОВ: Колеги, темата е много благоприятна за всяка къв род много благородни и хубави изказвания и предложения. Така доникъде няма да стигнем. Конституционната комисия все пак е балансирала текстовете и смята, че те отразяват в себе си основното, което трябва да се каже. Освен това ние знаем за съществуването на тази норма, че това, което произлиза от различни международни конвенции, различни международни договори, има даже приоритет пред нашето вътрешно законодателство и няма защо непрекъснато да се връщаме към тази тема.

Моля ви се, предлагам да се прекъснат изказванията по тази точка и да се премине към гласуване.

Искам само за една минута да използувам, да подкрепя предложението на г-н Огойски. Аз имах същото предложение при първото четене, което представих писмено, но то някъде потъна. Ние говорим само за правата по отношение на децата, а никъде не споменаваме за правата на децата към техните родители. Дали в тази точка е мястото за това нещо, или на друго място, аз не знам, но нека не го забравяме. Децата също имат задължения да гледат своите престарели и наработоспособни родители. Затова на всяка цена трябва на съответно място това да намери своето отражение.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има г-н Стайнов за реплика.

СТЕФАН НЕШЕВ (от място): И аз много отдавна искам думата за реплика.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Реплика на кого, г-н Нешев?

СТЕФАН НЕШЕВ (от място): Вие знаете на кого.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Не, не знам! Добре, ще Ви дам думата за реплика. Реплика не се прави изобщо, а се прави по дадени изказване. Съжалявам много. Имате думата, г-н Стайнов.

СТЕФАН СТАЙНОВ: Репликата ми е по изказването на колежката Захариева. Исках да напомня, че ние обсъждаме членовете в глава, наречена "Основни права и задължения на гражданите", а не задължения на държавата към гражданите. И въпроси евентуално за такъв род задължения могат да се третират само дотолкова, НЧ/МД

230.1

доколкото те представляват форма на гаранция на права на гражданините. Моля, колегите да се съобразяват, за да вървим по-делово напред.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Г-н Нешев, искате ли правото на реплика? Не. Г-н Павлов, имате думата.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Дами и господа! Очевидно ще изпаднем в съществено недоразумение. Ако си спомняте ние вече сме гласували чл. 5, ал. 5. Ако ние във всеки текст ще възпроизвеждаме международните договори, конвенции, които действуват по отношение на конкретна разпоредба, извинете ме, но бразилският рекорд за конституция ще ни бъде малък. Искам да ви кажа, че Бразилската конституция е над 400 текста. Това като малък опит за шега.

В същото време коректно би било вашето нетърпение да се изразява по друг начин – да не се натиска всеки да изкаже популистки гледището си, а да се старае да бъде ~~мак~~ максимално прецизен.

И така, започвам с обсъждането на направените предложения. Вие тук направихте няколко предложения, които са уредени в различни български закони. Моля ви за извинение, но институтът на настойници и попечители ги има в Закона за лицата и семейството и в Гражданско-процесуалния кодекс, а по въпроса за осигурената безплатна медицинска помощ – ако си спомняте, тогава когато приемахме Закона за здравеопазването, този въпрос беше изрично разискван и приет. Имаме законова уредба. Но, за да бъдем прецизни в едно бъдеще време в чл. 53 се опитваме да обясним как се формират тези фондове и тогава безплатната, по отношение на мене, който ползвам помощта – тя по отношение на мен е безплатна. Но как е формирана? Тя е формирана от Данък обществено осигуряване, събиран по никакъв начин, а ако не достигне той, тогава ще има и държавна помощ, никаква.

ГРИГОР ШИШКОВ (от място): Не е така! Какво ще се лъжем! Това е лъжа!

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Искам да запазим поне добрия тон. Очевидно не е точно така, както Вие казвате.

И все пак редакцията на текста няма да пострада, според мен, ако в ал. 2 говорим за "осигурена безплатна помощ", защото тя не е каква и да е помощ, тя е помощта, получена от осигуровките. 230.2

Но по отношение на ползувания помощта, тя е бесплатна. И с това трябва да се съгласим, А по отношение на получателя на паричния еквивалент - лекаря , тя е дошла от фондовете. Но това е въпрос на прецизъс" в българския език.

Сега вие искате да възведете едно правило, което още Конфуций възведе - за задължението на децата към родителите. Ами, то е писано също в закона. Изрично да се пише, да се упоменава, ние . в няколко текста от Конституцията, ще преповторим два български закона, уреждащи взаимоотношенията, че даже три, имам предвид Семейния кодекс, Закона за лицата и семейството и Закона за наследството. Моля ви, и там се третират подобни неща. Все пак не забравяйте, това са права на человека в Конституция, а не разгънатите права на человека, защото те са много повече, отколкото сега бяха инвокирани.

И въпреки това аз считам, че ! Мария Захариева, мисля, че това беше от името на Леда Милева, защитата на децата от всякакви форми на експлоатация и дискриминация - това част от пакта, който ние сме приели, ратифицирали и по силата на чл. 5, ал. 5 то е вече част от вътрешното ни законодателство. Ако считате, че такава разпоредба следва изрично да се отбележи, бихме могли да го подложим на гласуване и тогава с вота си да решите въпроса - да или не. Но, повтарям, Конституцията е само скелет на едно законодателство, а не разгънато законодателство.

Г-н Огойски, по отношение на разопредбата чл. 46, ал. 6, казах Ви, наследниците освен като морално задължение още във Философията от VI век преди Христа вече са намерили съвсем конкретни разпоредби в 3 български закона, които уреждат правоотношенията между родители и деца, независимо от възрастта, и които сочат произтичащите от това права. Включително задължението за издръжка, задължението за полагане на грижи и т.н. Предлаганата ал. 6 също смятам, че не би помогнала на обогатяването на текста на Конституцията ни, а само би направила текста по-тромав.

В същото време по отношение на ал. 4, ако позволите, една добавка е съществена. Става дума за това, че не каква да е закрила, а "особена закрила". Това би следвало да се добави в текста и ще се опитам с едно изречение да ви обясня. Очевидно с счита се, че родителската помощ е достатъчна да осигури един

нормален плафон от грижи. Тогава когато детето е лишено от тези необходими и достатъчни грижи, онзи, който замества грижата, трябва да увеличи интереса си към тези деца. За да изразим това ние казваме, че увеличеният интерес представлява "особената грижа".

Така че ще моля към ал. 4 да имате предвид при гласуването, че се добавя думата "особен".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Г-н Павлов, може би ще бъде добре да започнем алинея по алинея, за да гласуваме този текст.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Понеже по няколко текста бяха предложени няколко варианта, предлагам по чл.46, ал.1 да се гласува текстът така, както е, като има предложение да се гласува и с допълнението "и се подпомага от държавата".

И така, моля гласувайте текста такъв, какъвто е раздаден на вас, а той е следният: "Отглеждането, възпитанието и обучението на децата до навършване на пълнолетие е право и задължение на техните родители или настойници и попечители." Защото основното задължение е на родителите. А тогава, когато те не са в състояние да положат тази грижа, тогава тя отива при настойници и попечители.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Павлов, за какъв вариант говорите?

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: А вторият вариант е към току-що прочетеното изречение - "Отглеждането, възпитанието и обучението на децата до навършване на пълнолетие е право и задължение на техните родители, или настойници и попечители" да се добави "и се подпомага от държавата". Това е вторият вариант.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Огойски.

ПЕТКО ОГОЙСКИ: Извинявайте тази ~~ш~~огорея ни затрудни, а не ни ~~ши~~ ~~услъжни~~ . Дайте път на работата и ви моля, не отричайте моето предложение, защото щом България е от 110 години, тя има закони, но защо да не бъде закрепено в Конституцията това задължение на децата към родителите, когато дори правата на отделните видове деца разглеждаме. Моля ви не отменяйте ..

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Огойски, сега не сме стигнали до последната алинея. Говорим за първа алинея.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Моля, да гласувате текста такъв, какъвто е предложен в разпоредбата на чл.46, ал.1.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Колеги, гласуваме ал.1 на чл.46 така както е предложен от Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България. Ще гласуваме допълнително добавката. Тези, които считат, че тя трябва да бъде прибавена към първоначалния текст.

СД/НП

231.1

Гласуваме текста на Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България. Гласувайте, господа! От общо гласували 244, 233 - за, 6 - против, 5 - въздържали се. Текстът се приема.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Сега вече гласуваме само за добавката "и се подпомага от държавата".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Към първоначалния текст в края се добавя "и се подпомага от държавата". Гласуваме това допълнение, господа. Гласувайте!

От общо гласували 238 депутати, 209 гласували за, 23 против, 6 въздържали се.

Допълнението към текста на ал.1 на чл. 46 се приема.

Ал.2.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ал. 2. "Жената-майка се ползва с особена закрила и грижа на държавата, като й се осигурява отпуск преди и след раждане, безплатна акушерска и медицинска помощ, облекчаване на труда и други социални помощи."

Това е вариантът, който беше предложен от Комисията за изработване на проект за нова Конституция на Република България. Считам, че към този вариант следва да се добави "и осигурена, осигурена като прилагателно на "безплатна". Тоест дошла по пътя на осигуровките.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Вместо "безплатна" - "осигурена".

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Вместо "безплатна" - "осигурена", да. Хипотезите са две: хипотеза първа - безплатна медицинска помощ; хипотеза втора - осигурена медицинска помощ. Това са разликите.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Думата има господин Дулев.

СТОЮ ДУЛЕВ: Колеги, бих ви помолил само за едно разяснение на това, което решаваме, да знаем като го решим какво означава. Аз съм привърженик на този текст, така, както е формулиран без всякакви изменения. Но аз искам да обясня какво означава той. Той означава, че безплатната помощ в частта й за подпомагане, за защита и осигуряване на здравния риск по време на майчинството и раждането се поема от държавата, т.е. от държавния бюджет.

231.2

Тази помощ може да бъде превеждане в здравно-осигурителните фондове от държавния бюджет и чрез тях да бъде изплащана на здравните заведения, на домовете "Майка и дете", които фактически осигуряват помощта.

Осигурителността, т.е. здравното осигуряване няма никакво значение към този запис тук, тъй като майката може да бъде осигурена по три начина: първо, медицинската помощ може да бъде платена от държавата; тя може да бъде част от общата осигуровка от работодателя и трето, тя може да бъде осигурена по смесена система. Има и четвърти вариант, т.е. ако приемем, че работодателят осигурява две трети, а работникът се осигурява на една трета, това означава, че тя частично е платена от майката. И четвъртият начин е тя да бъде изцяло за сметка на майката, като тя или се осигурява, или пряко се плаща при всяко раждане, медицинската помощ.

Така че, ако ние решаваме да подкрепим тук проекта на комисията, това означава, че държавният бюджет по принцип заплаща медицинското осигуряване на майката по време на бременност и раждане. Това става за сметка на държавния бюджет. А формата на неговото заплащане дали ще става чрез пряко финансиране, както сега на здравеопазването на съответните заведения, където тази помощ се получава, или чрез здравно-осигурителни помощи, е въпрос на финансова техника, на уреждане на отношенията.

Така че аз ви предлагам, ако вие сте за това^{този} осигурителен рисък да бъде посрещнат като стимулиране на раждаемостта и като грижа за майката и детето от държавния бюджет по принцип, трябва да гласуваме този текст, който е записан тук така, както е предложен от Бюджетната комисия. Ако ние искаме нещо друго, трябва да формулираме подходящ текст.

В противен случай можем да отидем и на другия вариант. В следващия текст, който е свързан със здравното осигуряване, ако там е записано, че майките се осигуряват, или че осигуровката важи и за бременност и раждане, тогава ние можем тук да свалим този текст – за безплатната акушерска и медицинска помощ, и да останат само другите закрили. А другият въпрос ще дойде с чл. 53. Ако осигуровката там включва и здравно-осигурителния

риск по време на бременност и раждане, тогава проблемът се решава там и въпросът се сваля тук.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Колкото повече говорим, толкова по-неясно става на народното представителство.

Заповядайте, господин Нешев. И Ви моля да бъдем по-малко многословни.

СТЕФАН НЕШЕВ: Искам да ви кажа, че тук се допуска една съществена грешка. Държавният бюджет не е НЛО. Държавният бюджет си има своите приходни алинеи, в които една от най-съществените за 1991 г. дословно ви цитирам "Приходи от социално осигуряване в размер на 14 млрд. и 77 млн. лева представлява 22 процента и 56 стотни от общите постъпления". Така че, не държавният бюджет осигурява безплатната помощ, а постъпленията от социалното осигуряване. И именно, за да излезем от илюзията, че това е безплатно, трябва по-реално да гледаме на нещата и да приучаваме народа си към осигурителна система. Благодаря ви. (Ръкопляскания)

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря Ви. Мисля, че няма спор по това. Господин Павлов, не можем ли да излезем от този спор за думата "безплатна и осигурена", като направо кажем "след раждане акушерска и медицинска помощ и т.н.". Без безплатна, без осигурена, "акушерска и медицинска помощ".

Господин Шишков?

ГРИГОР ШИШКОВ: Госпожи и господа, аз ще ви върна на последните думи на господин Дулев. Здравноосигурителните фондове са фондове независими от държавата, независимо, че тя може ежегодно да ги попълва, но те са независими от държавата. При това положение, след като са независими от държавата, цялата медицинска помощ в тази страна ще се осъществява от тях. Затова ние не можем да употребим думата "безплатна", защото тези фондове, които се набират от бюджета, от самите трудещи се, от дарители и т.н., представляват независима институция от държавата. Затуй всички български граждани са осигурени, те няма никога да плащат, защото ще ползват тези фондове, но тези фондове са независими от държавата. Не можем да заангажираме с този текст понятието "безплатна юбедицинска помощ" от държавата. Затуй, трябва да отпадне безплатна и да остане текстът "осигурена". Благодаря ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Донев има думата... Реплика? - Да, за реплика имате право. Господин Донев, ще изчакате за малко.

ДИМИТЪР КРЪСТАНОВ: Реплика на уважаемия д-р Шишков. Аз се извинявам, но той много категорично изрази тук становището,

че осигурителните фондове са независими от държавата от гледна точка аз разбирам на тяхното управление и функциониране. Но от гледна точка на участието на държавата със субсидии в тези фондове, те далеч не са отделни така да се каже и тази практика е много разпространена. Аз просто се чудя как един социалдемократ - лекар, може така да поставя въпроса. Тук става дума не само за изплащането на медицинската услуга, за самото раждане и след раждането. Тук става дума за изплащане на майчинството, на отпуск, който може да бъде платен и неплатен. Именно затова става въпрос, за една субсидия, за която държавата въз основата на текста в Конституцията участва във формирането на този социален фонд, който се разходва по реда преди малко обяснен от господин Дулев. Нещата според мен са съвършено ясни. Ние щом го вписваме в Конституцията, ние определяме този ред за осъществяване на финансирането - чрез субсидии от държавния бюджет. Благодаря.

СТЕФАН НЕШЕВ (от място): Не е вярно.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Донев има думата и може би, ако не стигнем до споразумение по този въпрос, да прескочим този ~~участък~~. Да се уточни в комисията дали осигурена, дали безплатна или някакъв друг термин. Няма нужда тук три часа да спорим за една дума.

СТОЙЧО ДОНЕВ: Уважаеми господин председателю, както очаквахме още преди да стигнем до чл. 53 се разгоряха дискусии по въпроса за думата "безплатна". Очаквайки да ми дойде редът, чух аргументите на колегите. Това е, влизаме в една дискусия, която ще продължи по-нататък. Въпросът за фондовете е сложен, но искам да внеса една яснота и не само на вас, уважаеми колеги, но трябва да го чуе целият български народ. Принципът е следният: първо, това, което сме достигнали като социални придобивки, ние няма да се откажем от него. (Ръкоплясвания)

Второ, принципът трябва да бъде обаче друг, парите не трябва да влизат през комина на болницата или училището, т.е. по един централен начин и да осигуряват работещите поне за цяла година, докато е бюджетът, а искаме болните да бъдат желани гости в болницата, да идва добре дошъл, т.е. той да идва с парите си (Смях и оживление в залата). Аз разбирам усмивката ви, обаче така или иначе има болни и нещастни хора. Така че, не да идват като нежелани, навлеци бих казал както е сега, защото

всички ние сме осигурени, аз съм лекар и говоря като лекар и моята заплата се формира независимо от това има ли болни или няма болни. За да бъдат посрещнати болните трябва парите да влизат чрез тях. Това е основен принцип, а вече кой ще им дава - работодателят, дали е държава, дали е частна фирма, ~~кой~~ ще дава парите и болният ще идва с тях. Това е принципът.

А сега, за да облекча дискусията, поддържайки това, което се говореше, аз не обичам тази демагогия, тя има и пополистки характер, да се пише осигурена, аз предлагах и достъпна, обаче сега предлагам следния текст, тъй като намирам, че Конституцията въобще е многословна. Ние тук изброяваме, че трябва да се осигури отпуск, казва се и безплатен ~~преди и~~ след раждане, безплатна акушерска медицинска помощ, облекчаване и други социални помощи. С каква цел го правим това? Ние правим това с цел да имаме здрави майки, които да раждат здрави деца. Затова предлагам следния текст, който е принципен и съдържа Философията на въпроса "Жената майка се ползва с особена закрила и грижа на обществото, като и се осигуряват всички условия за запазване на нейното здраве и раждането на здрави деца".

Това, колеги, включва както осигуряване на отпуск преди раждане, така и благоприятни условия, така и безплатната "медицинска помощ". Ние не трябва, срам би било за България да има жена, която да не знае къде да роди и да се чуди как да роди.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Донев, аз мисля, че Вашата идея е ясна. Аз все пак предлагам ал. 2 да остане допълнително да се види от комисията, защото може цяла вечер да разсъждаваме върху тази алинея и върху две понятия "безплатна" и "осигурена".

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Очевидно, ние не сме достигнали до обща идея по въпроса за това как се формират фондовете.

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА (от място): Не става дума за фондовете.

СТОЮ ДУЛЕВ (от място): Става въпрос за защита на майките.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Точно от фондовете почват нещата, защото някои са със съзнанието, че държавата плаща, другите твърдят - държавата плаща, но с парите от фондовете.

Нека да не спорим по този въпрос сега, излишно е. Аз предлагам да го отложим този въпрос. Ако искате можем да го подложим на гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Алинея 2 отлагаме.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: И така - ал. 3. "Родените извън брака деца имат равни права с родените от брака."

Това е текст, напомням ви, който съществува във всички европейски конституции, за да утвърди равнопоставеността на децата от брака и извън брака.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Мисля, че можем да гласуваме тази алинея, колеги, без да се стремим да бъдем оригинални. Гласувайте алинея 3.

РЕПЛИКА ОТ ЗАЛАТА: Какво стана с ал. 2?

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Алинея 2 казах, че ще се обсъди допълнително в Конституционната комисия.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Извинете, ако трябва да се надвижваме, аз съм в по-изгодното положение, защото имам четири микрофона.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Тъй като няма единство по текста на ал. 2, много по-разумно е да се обсъди още веднъж в Конституционната комисия и да се предложи един текст със съгласие на всички. Аз не виждам какво има, господин Зънзов, да възразяваме срещу едно такова предложение. И то се възприема. Гласуваме в момента ал. 3. След това ще Ви дам думата. Сега гласуваме ал. 3.

244 души гласували, 240 - за, нито един против, 4 - въздържали се. Алинея 3 се приема.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ал. 4. Комисията предлага текста такъв, какъвто е, с добавката "особената".

Чета текста така, както го предлага комисията: "Децата, останали без грижа от страна на свои близки, се намират под особената закрила на обществото и държавата."

Вече обяснявах по какъв повод е "особена". Моля да гласувате текста така, както е предложен.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме ал. 4 така, както беше прочетена. Гласувайте, господа!

От общо гласували 242 народни представители, 242 за, нито един против, нито един въздържал се, ал. 4 се приема единодушно.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Ал. 5 е в редакцията, която е предложена пред вас. Чета текста: "Условията и редът за ограничаване или отнемане на родителските права, се уреждат със закон."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме ал. 5. Гласувайте, господа!

Гласували 246 - 246 за, нито един против, нито един въздържал се.

Ал. 5 се приема единодушно.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Дами и господа! Има постъпили две предложения. Едното е от г-жа Мария Захариева, което вече е оттеглено. Остава само неоттегленото предложение на г-н Петко Огойски за ал. 6 на чл. 46, чиято предлагана редакция гласи така: "Децата, наследници на своите родители, полагат грижи за тях при болест и старост."

Казах ви по друг повод, че такава разпоредба има в действуващото наше законодателство. И според комисията възпроизвеждането й като конституционен текст е излишно, но това е въпрос на ваша суверенна воля. Затова подлагам на гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Г-н Огойски, поддържате ли Вашето предложение?

ПЕТКО ОГОЙСКО (от място): Поддържам го, разбира се. И за другите има закони, но ето че ги слагаме в ~~конституцията~~.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Без "наследници".

Извънредна сесия на парламента

- 86 -

Моля Ви, г-н Павлов, да прочетете още веднъж текста на ал. 6.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Предложената разпоредба на ал. 6 на чл. 46: "Децата, наследници на своите родители, полагат грижи за тях при болест и старост."

Може би тук, чисто технически, правно ^{технически}, трябва да звучи по-различно текстът. Ако позволите, да го редактирам.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Дали е най-точна такава редакция?

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: "Децата дължат грижи на своите родители при болест и старост." Но това е вече моя идея.

ЛЮБЕН КОРНЕЗОВ (от място): Второто от юридическа гледна точка е по-точно.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Именно. Момент, само да уточня текста: "Децата дължат грижа на своите родители при болест и старост."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Прочетете за последен път текста.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: "Децата дължат грижа на своите родители при болест и старост."

ИВАН ПЪРВАНОВ (от място): Не всички деца, а навършилите пълнолетие.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Да, добавете го, г-н Първанов. Имате право.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Тук се прави още една разумна бележка...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Навършилите пълнолетие деца.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Че не всеки може да полага грижите, макар и те да се дължат. С други думи само онези, които са годни да положат грижата, а там българският закон казва "пълнолетните". (шум в залата) Пак ще навлезем в остри правни спорове, моля ви.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Вижте колеги, когато се каже децата, се има предвид все пак деца, които са на възраст, 233.2

ИВАН ПЪРВАНОВ (от място): Ако не е пълнолетен това задължение може ли да бъде санкционирано?

ПРЕДСЕДАТЕЛСВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Господин Първанов, какво предлагате Вие, за да бъде абсолютно коректно юридически? Безспорно е, че едно 10-годишно дете не може да се грижи за своите родители материално. То може да помага на своите родители.

ИВАН ПЪРВАНОВ: Поначало, господа, предлагам да отпадне текстът, независимо от дълбокото ми уважение към господин Петко Огойски. (Ръкопляскания) Обаче, ако все пак той държи да се гласува, аз предлагам следната редакция, която извличам от проекта на Парламентарната група на БЗНС.

Ето я, чиста редакция: "Навършилите пълнолетие деца са длъжни да полагат грижи за своите родители."

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз мисля, че можем да се обединим около този текст? (Шум в залата) Може ли текстът още веднъж, господин Първанов.

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: Трябва да признаем, че предложението от господин Първанов текст е много по-стилно даден. Ако обичате да го повторим и да подложим на гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Този текст, както каза господин Първанов, е от проекта за Конституция на БЗНС. (Шум в залата)

ДОКЛАДЧИК НИКОЛАЙ ПАВЛОВ: И така, моля ви внимателно следете текста: "Навършилите пълнолетие деца са длъжни да полагат грижи за своите родители".

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Гласуваме този текст, господа, като ал.6. Гласувайте, ако обичате.

От гласували 253 души - 175 за, 50 против, 28 въздържали се. На пръв поглед имам чувството, че две трети има. Обаче трябва да се изчисли точно. (Шум в залата) Да, повече от две трети. Текстът на така предложената ал.6 се приема.

Уважаеми колеги, тъй като виждам, че умората вече натежава предлагам да прекратим за тази вечер с Конституцията и да минем, тъй като Комисията по радио и телевизия е готова, има предложение да минем и втора точка с това предложение за решение, във връзка с радиото и телевизията.

Госпожа Илчева, искахте думата да обясните вата ^{съ} или процедурно? Да, кажете.

233.3

НАДЕЖДА ИЛЧЕВА: Уважаеми господин председател, уважаеми колеги народни представители!

(Искам да изразя възмущението си от разгорялия се спор по чл. 46, ал. 2 за жената-майка, че се ползва с особена закрила и грижа на държавата като й се осигурява отпуск преди и след раждане, безплатна медицинска помощ и т.н. Много съм изненадана от становището на господа народните представители. Струва ми се, че тук най-малко тази алинея заслужаваше този разгорещен спор. Затова моля при разглеждане отново на тази алинея в комисията да бъдат поканени всички народни представителки във Великото Народно събрание, за да могат като майки и жени да изразят своето становище.

Уважаеми господи народни представители! Ние представяваме 52% от това общество, въпреки че в Народното събрание сме само 12%. Моля, дайте ни право да кажем и да защитим и ние своите права! Благодаря ви за търпението.

РЕПЛИКИ ОТ ЗАЛАТА: Но спорът беше, за да защитим правата ви. Ние мислим как ще е по-добре за вас, пък вие...

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Моля само за момент. Аз се учудвам на възмущението на госпожа Илчева. Искам да кажа, че спорът се разрази именно в усилията си за максимално точно определяне на грижите и за грижите към майката. Въпросът и спорът беше по думата "безплатна" или "осигурена", но това няма нищо с отношението към майката и децата. Това е един чисто лингвистичен, филологически спор, бих казал. Нека да прекратим този спор.

Преминаваме към разглеждането на точка втора от дневния ред:

ПМЗ ПРОЕКТ ЗА РЕШЕНИЕ, ПРЕДЛОЖЕНО ОТ КОМИСИЯТА ПО РАДИОТО И ТЕЛЕВИЗИЯТА.

Има думата господин Папазов от името на Комисията по телевизия и радио като неин съпредседател.

Ако обичате седнете по местата си!

ДОКЛАДЧИК БОЯН ПАПАЗОВ: Уважаеми госпожи и господи!

Днес в почивката Комисията за радио и телевизия имаше заседание. Предлагаме на вашето внимание решението, което ви беше раздадено онзи ден като предлагаме точка трета от това решение да отпадне. Причината е, че до този момент и Българско ВИ/ЗТ 234.1

радио, и Българска телевизия нямат все още ръководства, каквите би трябвало да имат според статута и ние не бихме искали да даваме пълномощие на техните председатели в този момент. Също така искаме да ви предложим вие да решите дали да водите дебати по въпроса, който е поставен в точка втора - трябва ли председателите на Българското радио и Българската телевизия да отговарят за цялостния облик на излъчваните програми, изпълнението и спазването на основните положения на временния статут, както е в текста, или това трябва да бъдат ръководствата. Според нас, тъй като ръководства няма до този момент, би трябвало да бъдат отговорни председателите. Имаме уговорката с тях и решението на нашата комисия е в събота трябва да получим за обсъждане според статута за работа на комисията новите ръководства на Българското радио и Българската телевизия. Благодаря за вниманието.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имат ли всички народни представители този проект за решение на Комисията по радио и телевизия? (От залата се чуват както положителни, така и отрицателни отговори)

Може би господин Папазов ще трябва да прочете проекта за решение. Той е кратък. Необходимо е да се вземе отношение и да се гласува.

БОЯН ПАПАЗОВ (чете): Решение. Загрижена за състоянието на Българската телевизия и Българското радио и от необходимостта да активизира своята работа за оказване по-действена и ефективна помощ и подкрепа за структурни и програмни промени в двата национални института, Комисията по радиото и телевизията реши:

1. Българското радио и Българската телевизия трябва да съдействат за опазване на социалния мир и обществения ред, за утвърждаване на престижа на закона и държавните институции.

2. Председателите на Българското радио и Българската телевизия отговарят за цялостния облик на излъчваните програми, изпълнението и спазването на основните положения на временния статут.

Това са двете точки.

Отново потвърждавам, както го направих и онзи ден, че статутът обхваща изцяло дейността на радиото и телевизията и че той е доста добре направен. Благодаря за вниманието.

БОРИС КОЛЕВ (от място): Това решение има изцяло пожелателен характер!

ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Сега аз искам да обърна внимание на това, че тук трябва да стане промяна - "Загрижено за състоянието" Великото Народно събрание реши, защото това е едно предложение на комисията. И да стане: "реши" и следват първа и втора точка.

БОЯН ПАПАЗОВ: Комисията счете, че би трябвало тя да изнесе това решение, не Народното събрание, тъй като по-редно било буферът да бъде комисията, а не Народното събрание да се ангажира с решения от този вид.

ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Тогава не е необходимо ние да взимаме никакво решение. Просто Великото Народно събрание взема за сведение това решение на комисията.

БОЯН ПАПАЗОВ: Според членовете на комисията без нито един против или въздържал се мнението е, че за авторитета на Великото Народно събрание^е по-добре това да бъде решение на комисията, а не на Народното събрание.

ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Следователно, Великото Народно събрание е информирано за това решение на комисията.

Господин Горанов, имате думата.

КРЪСТЬО ГОРНОВ: Господин председател, дами и господа!

Не би имало смисъл да се внася и да се чете това решение, ако то не бъде решение на Великото Народно събрание. Ние това решение вече сме го приели в нашата комисия. Целият въпрос е и ние и затова и го включихме в дневния ред като едно предложение

да се изкаже по него Великото Народно събрание. Искам да ви напомня, че предлагането на това решение не е инициатива на комисията. Това е инициатива на политическите сили, изказана пред Бюрото на Великото Народно събрание. Бюрото на Великото Народно събрание събра ръководството на нашата комисия заедно с представители на политическите сили и ние бяхме задължени да изработим това решение. Това решение е решение на комисията, но ние с вата си миналия ден приехме то да стане ^{да} достояние^и на Великото Народно събрание, затова аз бих предложил поправката, на която обърна внимание господин Глушков - да стане вместо Комисията по радиото и телевизията : "Великото Народно събрание реши".

ПРЕДСЕДЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Уважаеми колеги, може би ще трябва отново да се обсъди този проблем и да се внесе едно решение, което да бъде решение на Великото Народно събрание.

КЛАРА МАРИНОВА (от място): Ами ние сега ще го гласуваме и то ще стане решение!

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Тогава тук трябва да се промени текстът.

БОЯН ПАПАЗОВ: Уважаеми дами и господа, аз повтарям това, което казах и в комисията - дали е редно Великото Народно събрание да се ангажира с един текст, в който се визира точно дейността му. Това трябва вие да решите. Аз изказвам само собствено мнение. Моля да го имате предвид.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Николов.

ВАСИЛ НИКОЛОВ: Извинявам се, че втори път вземам думата по този въпрос. Аз считам, че ние гласувахме дневния ред и го гласувахме така, че само 20 бяха против, 206 бяха за, и 4 се въздържаха за този текст на дневния ред - проект за решение, предложен от Комисията по радиото и телевизията. Проектът ни е предложен, дайте да се произнесе Великото Народно събрание.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Точно това правим в случая, вземаме отношение.

Има думата господин Първанов.

ИВАН ПЪРВАНОВ: Дневният ред беше гласуван с едно отлагателно условие. То беше, ако комисията в почивката постигне съгласие за решение. От различните доклади на двамата съпредседатели се разбра, че такова споразумение няма и затова аз моля да го отклоним от днешното заседание.

ГЛАСОВЕ ОТ ЗАЛАТА: Няма разлиchie.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Действително така беше поставен въпросът - представителите на парламентарните сили в комисията да се съберат, да обсъдят и да предложат общо един проект за решение. И тогава да го обсъдим и да го гласуваме. Така беше приет и дневният ред, с това условие. Моля, уточнете помежду си проблемите.

Заповядайте, госпожа Marinova.

КЛАРА МАРИНОВА: Колеги, член съм на Комисията за телевизия и радио. Факт е, че вече няколко пъти ние заседаваме заедно с двамата председатели - на телевизията, и на радиото, изслушахме техните сериозни аргументи за тревожното положение и в Комитета за телевизия, и в Комитета за радио. Всички членове на нашата комисия втора седмица живеят с тези проблеми. Предложението за решение преминаха през различни варианти, но нашето общо убеждение е, че наистина тревогата е голяма - не само на хората, които работят в радиото и в телевизията, тревогата на целия парламент за състоянието на радиото и на телевизията е достатъчно голяма, за да бъде един сериозен аргумент да се произнесат народните представители. Нека да не забравяме, че председателите на Комитета за телевизия и Комитета за радио се утвърждават от пленарното заседание на Великото Народно събрание.

Току-що със съпредседателя Боян Папазов стигнахме до следното предложение - да внесем за гласуване в пленарната зала предложение с някои граматически поправки, разбира се, не "загрижена за състоянието на Българската телевизия", а "загрижено" (имаме предвид Народното събрание) от необходимостта да активизира своята работа за оказване на по-действена и ефективна помощ. Ето това искат от нас колегите от телевизията и от радиото.

Колеги, там предстоят съкращения, там бюджетът в крайна сметка реално се намалява, програмите се съкратиха. Нека да покаже Народното събрание своята добронамереност към тези два национални института, за които гласувахме специален статут.

Аз призовавам колегите депутати да се обединим около това решение, върху което работиха достатъчно голям брой хора специалисти, които имат отношение към телевизията и радиото. Затова предлагам да прекратим разискванията, ако не въразявате разбира се, и да преминем към гласуване. Това са две точки на едно решение, което ще даде възможност на колегите от телевизията и радиото да се чувствуват по-спокойни в тези наистина ~~най-лошени~~ времена и за тях.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря, госпожа Маринова, само че не е имало никакви разисквания, за да ги прекратим. Освен Вас никой не се е изказал.

КЛАРА МАРИНОВА: Внасям яснота - да прекратим разискванията не по смисъла на решението, а по недоразумението, което възникна тук между членовете на Комисията за телевизия и радио. Иначе, разбира се, не въразяваме да се разиска по решението.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Захариев.

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: От този сценарий, който се разигра тук между двамата съпредседатели, когато единият действително излиза с една тематика, че има постигнато споразумение да се подкрепи морално умиротворяването на нещата в радиото и телевизията и с тази задача са се споразумели да се наеме Комисията за радио и телевизия към Народното събрание. На нас ни се ~~да има~~ само една информация за едно решение. Те от нас искат просто тематично да подкрепим това решение като съдържание, но не и да вземем решение за нещата, които стават днес в радиото и в телевизията. Те са персонални, те са организационни, там си

има ръководство, там си има отговорни лица и ние, Великото Народно събрание, за да вземем някакво конструктивно решение, трябва най-напред да ни се направи пълен отчет какво е състоянието в радиото и в телевизията. Ако тук има дейци на радиото и телевизията, които ~~тук~~ дневно са там като сценаристи, недейте мислете, че 400 народни представители са винаги в радиото и в телевизията, за да знаят какво е състоянието там.

Така че аз моля тази комисия повече да не ни занимава, докато не се уточнят помежду си, и да се включи в бъдещата програма, може би за идващата седмица, евентуално една информация за състоянието в радиото и в телевизията.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Има думата господин Боков. Но аз все пак искам да напомня, че ние се бяхме уточнили да чуем ръководителите на радиото и на телевизията с по едно изказване от 7-8 минути, за да може народното представителство да има представа за проблемите в тези два института и съответно да се вземе необходимото решение.

Заповядайте, господин Боков.

ФИЛИП БОКОВ: Благодаря, господин председател. Аз мисля, че цялото недоразумение възникна поради неправилния, според мен, начин, по който тук се докладват обсъжданията в Комисията по телевизия и радио. Самият аз не бях на заседанието, на което е прието това решение, но бях днес на заседанието, на което се постигна договореност. Тук възникна въпросът, че има отлагателно условие – ако комисията се договори, тогава да бъде внесено решението. Беше постигнато договореност решението да бъде внесено, като комисията подкрепи идеята да отпадне т.3 от този проект, който вие имате. Въпросът точно дали да бъде решение на Народното събрание не беше обсъждан, но аз останах с впечатление, че това се подразбира.

Доколкото знам за развитието на нещата на заседанието на комисията, на което самото решение е било приемано, то е било подкрепено в комисията почти единодушно. Знам това от изявлениято днес на единния съпредседател, господин Папазов, който е възразил тогава против т.3. Така че няма никакво съмнение по това, че комисията е единна, че това предложение трябва да се приеме. Това – първо.

235.3

Второ, аз мисля, че когато се обсъждаше това решение, би било добре Бюрото да покани председателите на телевизията и на радиото, ако имат нещо да ни кажат, да ни го кажат.

ИВАН ПЪРВАНОВ (от място): Точно така!

ФИЛИП БОКОВ: Ако беше така и ако те са тук, би могло да им се даде думата и те да изразят своето становище по това решение.

Трето. Временният статут на телевизията и радиото определя много ясно взаимоотношенията между Народното събрание, Комисията по телевизия и радио в Народното събрание и телевизията и радиото. Там не се казва например, че Народното събрание трябва да утвърждава някакви кандидатури за различните постове в телевизията. Фиксирано е, че Комисията по телевизия и радио утвърждава колективните органи за ръководство и оттук нататък оставя ръководствата да си вършат работата.

Четвърто. Нещо, което не беше казано тук. Мисля, че понеже темата за телевизията и радиото е парлива, се говори с недомълвки. На една среща в Бюрото на Народното събрание с членовете на Комисията по телевизия и радио и председателите и техните заместници в двата института беше изразено много сериозно беспокойство от посоката, в която еволюират телевизията и радиото през последните седмици. Безпокойството, най-обобщено, за да не влизам в подробности, но мисля, че то е очевидно за всички, които имат възможност да гледат телевизия и радио, се свежда до това, че все повече и повече по телевизията и радиото звучи само едната гледна точка, и то не само тази гледна точка, която е гледната точка на Великото Народно събрание - главно по въпросите, свързани със съществуването на Народното събрание, приемането на новата Конституция и т.н.

За да бъда също напълно откровен и ясен, ще кажа и това, че тази гледна точка не беше изразена предимно от членовете на комисията, които представляват Парламентарната група на БСП. Днес например представители на Парламентарната група на БЗНС - единен, изразиха доста сериозно недоволство от начина, по който телевизията е отразила мероприятията, които Единният Земеделски съюз е провел в края на седмицата в Славовица.

Така че всичко това са симптоми, които говорят много ясно за вземането на една крайна позиция от страна на телевизията

и радиото и задната мисъл, ако може да се каже, че е имало някаква задна мисъл изобщо, за да са ангажира Великото Народно събрание с едно такова решение, е да се направи опит да се внуши на телевизията и радиото, че най-малкото и тази гледна точка, която съществува тук, в нашия парламент, че е необходимо да работим, да приемем Конституция, трябва да има място на экрана на телевизията и пред микрофона на радиото.

Искам да призова всички народни представители, ръководени именно от такива съображения, да подкрепят настоящото решение. А що се отнася до останалата част на въпроса - утвърждаване на ръководни органи, ние очакваме в края на седмицата председателите на двата института да докладват в комисията състава на тези органи. Тогава комисията ще се произнесе по тях. Но тук не е необходимо да се ангажира целият пленарен състав на Великото Народно събрание. Поне така е, според документите, които досега сме приели.

Благодаря, господин председател.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Имате думата, господин Мочуров.

АТАНАС МОЧУРОВ: Господа и дами, явявам се в качеството си на член на Комисията по радиото и телевизията. Абсолютно са прави всички колеги - и отляво, и отдясно за повишеното внимание, когато чуят тези думи Комисия по радио и телевизия. В случая обаче, ние бяхме абсолютно единодушни. Като казвам това, това не означава, че ние моментално сме постигнали съгласие.

Що се отнася до проблемът, който повдигна господин Петко Захариев, председателите на Комитета по радио и на Комитета по телевизия в събота ще докладват пред комисията и ако има необходимост, те ще се явят тук, пред пленарното заседание.

А сега ние предлагаме това решение, което ще реши проблемите.

Чета:

Загрижено за състоянието на Българската телевизия и Българското радио и от необходимостта да активизира своята работа за оказване на по-действена и ефективна помощ и подкрепа за структурни и програмни промени в двата национални института, Великото Народно събрание .

Р Е Ш И:

Първо. Българското радио и Българската телевизия трябва да съдействат за опазване на социалния мир и обществения ред, за утвърждаване престижа на закона и държавните институции.

Второ. Председателите на Българското радио и Българската телевизия отговарят за цялостния облик на излъчваните програми, изпълнението и спазването на Основните положения на временния статут.

Моля, господин председателствуващ, да се подложи на гласуване.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Благодаря ви, господин Мочуров, но аз искам да ви обърна вниманието, тук има нещо неясно в текста: "Загрижено за състоянието на Българската телевизия и Българското радио и от необходимостта да активизира своята работа..." Става въпрос за комисията.

АТАНАС МОЧУРОВ: Не.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Как не? "... да активизира своята работа за оказване на по-действена и ефективна помощ и подкрепа на структурни и програмни промени в двата национални

ББ/ЗТ 236.1

института Комисията по радиото и телевизия..."

Този текст трябва да се коригира. Когато се представя един текст за решение, той трябва да бъде направен както трябва.

Думата има господин Шишков.

ГРИГОР ШИШКОВ: Госпожи и господа, аз призовавам Парламентарният **Бюз** на демократичните сили да не гласува такова решение въобще.

АТАНАС МОЧУРОВ: Господин Шишков има право да призовава когото си иска, но смятам, че депутатите от Съюза на демократичните сили трябва да се отнесат с доверие към своите представители, които са доказали, че могат да се борят за демократично радио и телевизия. (Частични ръкопляскания)

Що се отнася до преамбула, той може да бъде редактиран, но решението се състои от шест реда и аз го прочетох.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Уважаеми колеги, аз все пак не знам, искам да решим още веднъж, дали е абсолютно наложително тази вечер да се гласува това решение при едно разделение или да се обмисли и да го гласуваме утре. (Неодобрителни възгласи в залата)

Добре, ще го подложа на гласуване. Колеги, много често в такива случаи сме оставяли проблемът да се обсъди отново и след това да се гласува с едно общо съгласие. Още повече, че текстът, който ни е представен тук, трябва да бъде коригиран.

Аз моля двамата председатели...

ПЕТКО ЗАХАРИЕВ: Може ли така да се редактира: Българското радио и телевизия да не е изпълнителна власт! Четете първия член, дето го предлагате. Как може така? "Българското радио и Българската телевизия... опазват социалистичен мир и ..." Каква изпълнителна власт имат? Общественият ред и т.н. Този член никой не може да го гласува. Той трябва да се прередактира.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Колеги, сутринта, когато разсъждавахме по тези проблеми, там имаше представители на Българската социалистическа партия, на Съюза на демократичните сили и на БЗНС, стана въпрос, че за заседанието тази вечер да се поканят председателите на Комитета по телевизия и радио да говорят десетина минути за проблемите на двата института и след това да се гласува това решение, за да може народното представителство все пак да е запознато с тези проблеми.

236.2

Заповядайте, госпожа Маринова.

КЛАРА МАРИНОВА: Колеги, още веднъж си позволявам да взема думата. Тук очевидно някой съвсем съзнателно иска да докаже, че Комисията за телевизия и радио не си е свършила работата, което просто не е вярно. Комисията за телевизия и радио в продължение на две седмици, колеги, изслушва много внимателно председателя на телевизията, председателя на радиото, точно, за да не се губи времето на пленарното заседание, за да изслушвате всички тези проблеми на радиото и телевизията. И защо, когато колегата Мочуров ви призовава да се доверите на своите представители в тази комисия, които са помислили преди това дали трябва да ви занимават с тези проблеми или не, дали трябва да довеждат двамата председатели тук, за да занимаваме пленарното заседание, след като ви обещахме, че на 20 ние отново ще ги изслушваме с новите структури, с предложенията за новите ръководства. Аз не мога да разбера защо се получава такава съпротива срещу тази комисия, която наистина последните две седмици работи много активно.

Предлагам следните редакционни промени в преамбула на текста за решение:

Загрижено за състоянието на Българската телевизия и Българското радио Великото Народно събрание

Р Е Ш И:

И следват точките така, както бяха прочетени:

Първо. Българското радио и Българската телевизия трябва да съдействат за опазване на социалния мир и обществения ред, за утвърждаване престижа на закона и държавните институции.

Второ. Председателите на Българското радио и Българската телевизия отговарят за цялостния облик на излъчваните програми, изпълнението и спазването на Основните положения на времения статут.

Ето това са две прецизни точки, които са се родили в резултат на изслушването на двамата председатели.

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВУВАЩ ИВАН ГЛУШКОВ: Аз моля двамата съпредседатели на комисията да потвърдят тук, че предлагат това решение да бъде взето от Великото Народно събрание, за да бъде подложено на гласуване.

(Председателствующият се обръща с въпрос към господин Горанов и господин Папазов) Господин Папазов е съгласен, господин Горанов - също е съгласен.

При това положение подлагам на гласуване проекторешението на Великото Народно събрание.

Моля народните представители, които са съгласни с това проекторешение, да гласуват.

С 198 гласували за, 12 против и 1 въздържал се решението се приема.

Уважаеми колеги, утре заседанието ще започне от 10 часа сутринта и ще продължи до 12 часа и след това следобяд от 15 часа.

Искам да ви информирам, че на следобедното заседание от 16,55 часа пред парламента ще говори президентът на държавата Израел Хaim Херцог.

Дневният ред утре ще започне с Конституцията.

Едно съобщение: Комисията по икономическа политика ще проведе заседание утре от 8 часа в пленарната зала.

Закривам заседанието (звъни).

(Закрито в 20 ч. и 50 м.)

ЗАМЕСТНИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Иван Глушков)

СЕКРЕТАР:

(Илиан Илиев)